

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Језик
српског народа

ЈУ Службени гласник Републике Српске,
Бања Лука, Вељка Млађеновића бб
Телефон/факс: (051) 456-331, 456-341
E-mail: slglasnikrs@blic.net
slgl.finanse@blic.net
slgl.oglasi@blic.net

Понедјељак, 22. фебруар 2010. године
БАЊА ЛУКА

Број 13 Год. XIX
www.slglasnik.org

Жиро-рачуни: НЛБ Развојна банка а.д.
Бања Лука 562-099-00004292-34
Volksbank а.д. Бања Лука
567-162-10000010-81
Нова бангалучка банка АД Бања Лука
551-001-00029639-61
Комерцијална банка а.д. Бања Лука
571-010-00001043-39

236

На основу тачке 2. Амандмана XL на Устав Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 28/94), доносим

УКАЗ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ И ПОСТУПАЊУ СА ДЈЕЦОМ И МАЛОЉЕТНИЦИМА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Проглашавам Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку, који је Народна скупштина Републике Српске усвојила на Тридесет петој сједници, одржаној 25. и 26. јануара 2010. године - а Вијеће народа 8. фебруара 2010. године потврдило да усвојеним Законом о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку није угрожен витални национални интерес конститутивних народа у Републици Српској.

Број: 01-020-113/10
10. фебруара 2010. године
Бања Лука

Предсједник
Републике,
Др Рајко Кузмановић, с.р.

ЗАКОН

О ЗАШТИТИ И ПОСТУПАЊУ СА ДЈЕЦОМ И МАЛОЉЕТНИЦИМА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

І - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет и примјена Закона

Члан 1.

Овим законом се утврђују посебна правила поступања према дјечи која се налазе у сукобу са законом, млађим пунољетним лицима и дјечи која су жртве или свједоци, по којима су дужни да поступају судови, тужилаштва, укључујући овлашћена службена лица, органи старатељства, породице, школе, институције на свим нивоима друштвене заједнице, као и други учесници укључени у кривичну процедуру на начин којим се без дискриминације унапређује осјећај достојанства и личне вриједности дјетета, узима у обзир узраст дјетета, најбољи интереси дјетета, његово право на живот, опстанак и развој, омогућава да дијете у складу са узрастом и зрелошћу изрази своје мишљење по свим питањима која се на њега односе, при чему сва залагања треба да воде рехабилитацији и социјалној реинтеграцији дјетета и његовом преузимању конструктивне улоге у друштву.

Дефиниција дјетета и примјена кривичних санкција

Члан 2.

(1) Дијете је, у складу са овим законом, свако лице које није навршило 18 година живота.

(2) Према дјетету које у вријеме извршења кривичног дјела није навршило 14 година (у даљем тексту: дијете) не могу се изрећи кривичне санкције нити примјенити друге мјере предвиђене овим законом.

(3) Малољетник је дијете које је у вријеме извршења кривичног дјела навршило 14 година, а није навршило 18 година живота (у даљем тексту: малољетник) и према коме се могу изрећи кривичне санкције и друге мјере предвиђене овим законом.

Узраст малољетника у сврху овог закона

Члан 3.

(1) Млађи малољетник је малољетник који је у вријеме извршења кривичног дјела навршио 14, а није навршио 16 година живота.

(2) Старији малољетник је малољетник који је у вријеме извршења кривичног дјела навршио 16, а није навршио 18 година живота.

(3) Млађе пунољетно лице је лице које је у вријеме извршења кривичног дјела навршило 18, а није навршило 21 годину живота.

Недискриминација

Члан 4.

Према малољетницима и млађим пунољетним лицима у свим фазама поступка поступа се на исти начин без обзира на: расу, боју коже, пол, језик, вјероисповијест, политичко или друго увјерење, национално, етничко или социјално поријекло, имовинско стање, статус стечен рођењем или други статус малољетника, његовог родитеља, усвојоца или стараоца, као и друге облике различитости.

Минимална права малољетника у поступку

Члан 5.

Малољетнику припадају минимална права која се поштују у свим фазама кривичног поступка и она се односе на право малољетника да му се јасно каже због чега се оптужује, да се сматра невиним док се не докаже супротно, да се брани ћутањем, да му се признаје не изнуђује силом, право на правну помоћ адвоката, право на присуство родитеља или стараоца, право на спровођење поступка "без одлагања", право да унакрсно испитује свједоке супротне странке и позове и саслуша властите свједоке под једнаким условима и право на дјелотворан правни лијек.

Језик и писмо

Члан 6.

Уколико малољетник не познаје језик и писмо на ком се води кривични поступак, суд му одређује тумача. Разумљивост језика подразумијева и употребу терминологије прилагођене узрасту и степену развијености дјетета.

Заштита приватности**Члан 7.**

Право на приватност малолетног учиниоца кривичног дјела се поштује у свим фазама поступка, тако да се у медијима неће објавити име и други подаци који откривају идентитет малолетника.

Преусмјеравање од редовног поступка**Члан 8.**

Обавеза је тужиоца за малолетнике (у даљем тексту: тужилац) и судије за малолетнике (у даљем тексту: судија) да, у складу са принципима и правилима прописаним законом и подзаконским актима, не прибјегавају вођењу формалног кривичног поступка, него да случај малолетног учиниоца кривичног дјела ријеше примјеном вазпитних препорука.

Принцип сразмјерности**Члан 9.**

Потенцирајући добробит малолетника који се налази у сукобу са законом, овај закон прописује могућност избора и примјене законом предвиђене санкције и мјера које су прилагођене личним својствима, средини и приликама у којима малолетник живи и у сразмјери са околностима и тежином учињеног кривичног дјела и уважавањем права лица оштећеног кривичним дјелом.

Садржај Закона**Члан 10.**

(1) Овај закон садржи одредбе које се примјењују према малолетним учиниоцима кривичних дјела које се односе на материјално кривично право, одредбе о органима који га примјењују, кривични поступак и извршење кривичних санкција, као и одредбе о кривичноправној заштити дјете на чију штету је извршено кривично дјело.

(2) Одредбе овог закона примјењују се и на пунолетна лица када им се суди за кривична дјела која су учинила као малолетници, а испуњени су услови које предвиђа овај закон, као и на лица која су кривично дјело учинила као млађа пунолетна лица.

Сходна примјена одредаба других закона**Члан 11.**

Одредбе Кривичног закона Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06 и 68/07), (у даљем тексту: Кривични закон), Закона о кривичном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07 и 119/08), закона којим се уређује извршење кривичних санкција и други општи прописи примјењују се ако овим законом није drukчије прописано.

Основни појмови**Члан 12.**

Осим ако овим законом није другачије одређено, поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

а) **"посебна правила"** се односе на уређење система малолетничког правосуђа који чине бројне компоненте: лица која су у њега укључена, начин на који раде, процедуре, објекти итд. Аспекти спровођења малолетничког правосуђа односе се и на начин на који полицијски орган дјелу липава слободу; како се дјеца испитују; начин поступања тужилаца, судија и бранилаца; начин на који судије доносе и изричу санкције и друге мјере; начин на који особе у институцијама спроводе третман, смјештај, образовање, рекреативне и безбједносне услове у институцијама, као и програме рехабилитације и реинтеграције. Израз "малолетничко правосуђе" означава правосудни систем успостављен за дјелу за коју постоје основи сумње да су учинила неко кривично дјело и на општи начин дефинише заштиту и промовише права дјетета на праведан третман,

б) **"малолетник"** је дијете или младо лице са којим се према важећим правним системима, сходно учињеном дјелу, може поступати на начин који се разликује од начина поступања са одраслим лицима,

в) **"млађе пунолетно лице"** је лице које је навршило 18, а није навршило 21 годину живота и чији развој није на том нивоу да би се могло сматрати пунолетним лицем,

г) **"дјеца у сукобу са законом"** је термин који показује да су дјеца у контакту са кривичноправним системом због тога што су осумњичена, оптужена или осуђена за кривично дјело; "млади у сукобу са законом" је алтернативни термин којим могу бити обухваћена и млађа пунолетна лица, јер ријеч: "млади" нема јасно одређену добну границу,

д) **"малолетни учинилац кривичног дјела, малолетник у сукобу са законом и малолетни преступник"** су изрази који се односе на малолетника без обзира на то да ли је он осумњичен, оптужен или осуђен за кривично дјело,

ђ) **"тужилац за малолетнике"** је тужилац који посједује афинитет за рад са дјецом и специјална знања о правима дјетета и преступништву младих, као и друга знања и вјештине који га чине компетентним за рад на случајевима малолетничког преступништва,

е) **"судија за малолетнике"** је судија који посједује афинитет за рад са дјецом и специјална знања из области права дјетета и преступништва младих, као и друга знања и вјештине који га чине компетентним за рад на случајевима малолетничког преступништва,

ж) **"стручни савјетници"** суда и тужилаштва су социјални педагози - дефектолози, социјални радници, специјални педагози - дефектолози и психолози који имају активну улогу у предметима малолетничког преступништва: дају стручно мишљење, прикупљају потребне податке, воде евиденције и обављају и друге послове по налогу тужиоца или судије,

з) **"орган старатељства"** је центар за социјални рад, а гдје нема центра за социјални рад, одговарајућа општинска служба социјалне заштите која има иста права и дужности према дјецу у сукобу са законом и спречавању друштвено неприхватљивог понашања,

и) **"центар за социјални рад"** је орган старатељства и социјалне заштите,

ј) **"социјална анамнеза"** представља налаз и мишљење које социјални радник доставља на захтјев тужиоца или судије и она садржи податке о идентитету и личности малолетника, разлоге због којих је дошло до прикупљања података, анализу прикупљених података, податке о породици, социјалну дијагнозу и прогнозу, као и приједлог мјера које треба предузети,

к) **"физички развој"** појединца означава степен усклађености висине, тежине и других физичко-физиолошких карактеристика појединца са утврђеним нормама за циљани узраст,

л) **"ментални развој"** се односи на промјене у менталном функционисању од оживљавања фетуса до смрти јединке или неки дио тих промјена. Ментални развој појединца је учења и сазријевања, с тим што на ранијим узрастима преовладава сазријевање, а на старијим учење,

љ) **"когнитивни развој"** подразумева психички процес којим личност постаје свјесна чињеница из своје спољашње и дјелимично унутрашње стварности. Одвија се кроз перципирање, пажњу, расуђивање, меморисање и репродукцију опаженог,

м) **"осјетљива група дјеце"** подразумева дјелу којој треба обезбједити посебан третман, активности и мјере заштите, као што су дјеца у сукобу са законом, бескућници, дјеца без родитеља, дјеца са посебним потребама, дјеца припадника мањина, имиграната итд.,

н) **"васпитне препоруке"** представљају облик алтернативних мјера које тужиоци или судије, на основу принципа опортунитета, примјењују према малолетном учиниоцу кривичног дјела, вршећи тако скретање (диверзију) са уобичајеног кривичног поступка,

њ) **"медијација"** је процес посредовања у коме неутрално треће лице (медијатор) помаже жртви и учиниоцу

кривичног дјела да кроз комуникацију постигну обострано прихватљиво рјешење спора,

о) **“лишење слободе”** је облик затварања или притварања или смјештаја у јавну или приватну затворену институцију наредбом суда, управног или другог органа власти, лица које је млађе од 18 година. У овом смислу, лишењем слободе сматра се и смјештај малолетног учиниоца кривичног дјела у здравствену или социјалну установу,

п) **“припремни поступак”** обухвата активности предузете од стране тужиоца или овлашћеног службеног лица у складу са овим законом, укључујући прикупљање и чување изјава и доказа,

р) **“прихватилиште за дјecu и малолетнике”** је установа социјалне заштите чији је основни задатак прихват, привремено збрињавање и опсервација, а у коју малолетни учинилац кривичног дјела може бити смјештен по одлуци суда умјесто притвора,

с) **“ресоцијализација”** означава процес који подразумева предузимање систематске, планске и организоване активности друштва са циљем оспособљавања малолетника да убудуће поштује друштвене норме и правила како више не би долазио у сукоб са законом и како би постао користан члан друштвене заједнице,

т) **“рехабилитација”** означава престанак свих негативних, штетних дејстава која наступају у вези и као посљедица кривичне одлуке, односно осуде, тако да се малолетнику омогућава потпуна реинтеграција и повратак у друштво и

ћ) **“реинтеграција”** означава потпуно укључивање малолетника у живот као пуноправног, равноправног члана друштвене заједнице тако да ужива статус неосуђиваности, а тиме и сва права као други пуноправни грађани. Кривично дјело малолетника се заборавља, а у службеној евиденцији се не спомиње његов судски третман и осуђиваност.

II - ОРГАНИ У ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Општа одредба

Члан 13.

У кривичним предметима малолетника поступак воде судови одређени овим законом.

Узраст учиниоца

Члан 14.

Надлежност судова за суђење малолетнику и млађем пунолетном лицу престаје с навршеном 23. годином живота.

Стварна надлежност

Члан 15.

(1) За сва кривична дјела учињена од стране малолетника надлежан је да одлучује суд првог степена.

(2) Суд другог степена надлежан је да одлучује о жалбама против одлука првостепених судова, а у случајевима из члана 79. став 2. овог закона суди у првом степену.

(3) Трећестепено вијеће Врховног суда Републике Српске састављено од трију судија суди у случају предвиђеном чланом 17. став 4. овог закона.

Судија за малолетнике и вијеће за малолетнике

Члан 16.

(1) У судовима првог степена формира се одјељење за малолетнике, које се састоји од једног или више судија и стручних савјетника.

(2) У судовима првог и другог степена формира се вијеће за малолетнике састављено од трију судија (ванпретресно вијеће).

Састав суда

Члан 17.

(1) У првом степену за кривична дјела учињена у вријеме малолетства, без обзира на прописану казну, суди судија као појединац.

(2) Када суди у другом степену у складу са чланом 15. став 2. овог закона, вијеће за малолетнике другостепеног суда састављено је од трију судија, одређених распоредом послова у том суду, који имају посебна знања из области права дјетета и преступништва младих (у даљем тексту: посебна знања).

(3) Вијеће састављено од три судије који имају посебна знања, одлучује о жалбама против одлука судије и доноси друге одлуке изван сједнице или главног претреса када је то одређено овим законом и прописано одредбама Закона о кривичном поступку (ванпретресно вијеће).

(4) Вијеће састављено од три судије који имају посебна знања, у трећем степену одлучује поводом жалбе изјављене на одлуку другостепеног суда из члана 118. овог закона.

(5) Ако није могуће у потпуности саставити вијеће три судије са посебним знањем из члана 18. овог закона, обезбједиће се да најмање један судија има посебна знања, а који ће истовремено бити предсједник вијећа за малолетнике.

(6) Састав вијећа за малолетнике, по правилу, чине судије које нису истог пола.

Посебна знања

Члан 18.

Судија и тужилац морају имати изражену склоност за васпитање, потребе и интересе младих и посебна знања.

Одјељење за малолетнике при тужилаштву

Члан 19.

У тужилаштвима се формирају одјељења за малолетнике, која се састоје од једног или више тужилаца и једног или више стручних савјетника.

Постављање на одређени период и распоређивање послова

Члан 20.

(1) Судију поставља на вријеме од пет година општа сједница суда, а тужиоца на вријеме од пет година - колегијум тужилаца. Након истека пет година судија, односно тужилац, може бити поново постављен на исту функцију.

(2) Судије које суде у вијећу за малолетнике одређују се годишњим распоредом послова и уз узимање у обзир заинтересованости и склоности.

Стручни савјетници

Члан 21.

(1) Судови и тужилаштва, у правилу, имају стручне савјетнике: социјалне педагоге - дефектологе, специјалне педагоге - дефектолог, социјалне раднике и психологе.

(2) Стручни савјетник тужилаштва може у току припремног поступка прикупљати податке који се тичу личности малолетника; прикупљати податке и давати мишљење тужиоцу за доношење одлуке о цјелисходности покретања поступка; прикупљати податке који се односе на примјену васпитних препорука; давати мишљење о потреби предузимања мјера смјештаја малолетника у прихватилиште и предузимања других мјера за обезбјеђење присуства малолетника током поступка; обилазити притворене малолетнике и тужиоцу подносити извјештаје и, ако је потребно, предлагати предузимање потребних мјера; давати мишљење о оправданости примјене конкретних васпитних препорука, васпитних мјера и мјера безбједности и њиховој замјени другим мјерама или обустави поступка; водити евиденције и прикупљати статистичке и друге податке и мишљења по налогу и захтјеву тужиоца.

(3) Стручни савјетник суда може у току поступка прикупљати податке потребне за доношење одлуке о примјени васпитних препорука; прикупљати податке који се односе на примјену васпитних препорука; давати мишљење о потреби смјештаја малолетника у прихватилиште и предузимања других мјера за обезбјеђење присуства малолетника током поступка; обилазити притворене малолетнике и судији подносити извјештаје и, ако је

потребно, предложити предузимање потребних мјера; присуствовати сједници или главном претресу и давати стручно мишљење о потреби предузимања одређених мјера према дјецу која су жртве или свједоци учињеног кривичног дјела; водити евиденције и прикупљати статистичке и друге податке по налогу и захтјеву судије и давати мишљење о другим питањима када постоји сагласност странака и браниоца или суд оцијени да је то неопходно.

(4) Стручни савјетник тужилаштва или суда прикупља податке из ст. 2. и 3. овог члана у сарадњи са надлежним органом старатељства, а по потреби може обавјештења прикупљати директно од родитеља, односно стараоца или усвојоца малолјетника, установа, других лица, а када је неопходно, и од малолјетника.

(5) Тужилац у току припремног поступка и суд током поступка могу одлучити да стручни савјетник присуствује радњама које се предузимају у присутности малолјетног учиниоца кривичног дјела, а нарочито током његовог испитивања. Суд одређује присуство стручног савјетника у складу са чланом 184. овог закона када се у кривичним поступцима врши испитивање дјете и малолјетника на чију штету је учињено кривично дјело или су били свједоци учињеног дјела.

(6) Уколико тужилаштва или судови немају стручне савјетнике, судија и тужилац ће затражити да податке из ст. 2. и 3. овог члана прикупе стручна лица органа старатељства, а у сврху испитивања дјете и малолјетника могу ангажовати стручно лице (социјалне педагоге - дефектологе, социјалне раднике и психологе) из других одговарајућих установа.

III - МЈЕРЕ, ВАСПИТНЕ ПРЕПОРУКЕ И КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ ПРЕМА МАЛОЉЕТНИКУ

1. Мјера упозорења и васпитне препоруке

Полицијско упозорење

Члан 22.

(1) Према малолјетном учиниоцу кривичног дјела може се изрећи полицијско упозорење за кривична дјела за која је прописана новчана казна или казна затвора до три године, ако су испуњени услови из члана 88. овог закона и ако је то сазмјерно околностима и тежини учињеног кривичног дјела у складу са чланом 9. овог закона.

(2) Полицијско упозорење се може изрећи под следећим условима:

- а) да малолјетник признаје кривично дјело,
- б) да је признање дато слободно и добровољно,
- в) да постоји довољно доказа да је малолјетник учинио кривично дјело и
- г) да према малолјетнику није раније изрицано полицијско упозорење, примјенљена васпитна препорука или изрицана кривична санкција.

(3) Полицијско упозорење изриче овлашћено службено лице са посебним знањима уз одобрење тужиоца.

(4) Сврха изрицања полицијског упозорења одређена је чланом 25. овог закона.

Евиденција изречених мјера

Члан 23.

Полицијски органи воде евиденцију изречених мјера упозорења која нема карактер кривичне евиденције о осуђиваности малолјетника и не може се употребити на било који начин који би штетио малолјетнику.

Услови примјене васпитних препорука

Члан 24.

(1) Према малолјетном учиниоцу кривичног дјела могу се примјенити васпитне препоруке за кривична дјела за која је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, а за кривична дјела за која је прописана казна тежа од пет година - ако су испуњени услови из члана 89. став 1. овог закона и ако је то сазмјерно околностима и

тежини учињеног кривичног дјела у складу са чланом 9. овог закона.

(2) Васпитне препоруке могу се примјенити уз услов:

- а) да малолјетник признаје кривично дјело,
- б) да је признање дато слободно и добровољно,
- в) да постоји довољно доказа да је малолјетник учинио кривично дјело,
- г) да малолјетник у писаној форми изражава спремност за помирење са оштећеним,
- д) да малолјетник у писаној форми да пристанак за примјену васпитне препоруке, а млађи малолјетник и уз пристанак родитеља или стараоца и
- ђ) да у писаној форми пристанак да и оштећени у случају када се то по закону захтијева.

Сврха васпитних препорука

Члан 25.

Васпитне препоруке имају сврху:

- а) да се не покреће кривични поступак према малолјетнику и
- б) да се примјеном васпитних препорука утиче на правилан развој малолјетника и јачање његове личне одговорности како убудуће не би чинио кривична дјела.

Врсте васпитних препорука

Члан 26.

(1) Васпитне препоруке су:

- а) лично извињење оштећеном,
- б) накнада штете оштећеном,
- в) редовно похађање школе или редовно одлажење на посао,
- г) укључивање у рад, без накнаде, у хуманитарне организације или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја,
- д) лијечење у одговарајућој здравственој установи (болничко или амбулантно) и
- ђ) укључивање у појединачни или групни третман васпитних, образовних, психолошких и других савјетоваљашта.

(2) Тужилац или судија могу за конкретни случај одредити примјену једне или више васпитних препорука из става 1. овог члана.

(3) Приликом примјене васпитне препоруке из става 1. т. а) и б) овог закона, поред малолјетника, свој пристанак у писаној форми даје и лице оштећено кривичним дјелом. У овом случају посредовање (медијацију) врши службено лице органа старатељства оспособљено за спровођење поступка посредовања, праћења и извјештавања.

(4) Ако у оквиру надлежног органа старатељства нема оспособљеног лица за спровођење поступка посредовања (медијације), тужилац или судија може одредити да поступак посредовања између малолјетника и оштећеног спроведе организација овлашћена за спровођење медијације.

(5) Ако поступак медијације спроводи организација из става 4. овог члана, службено лице органа старатељства је обавезно да прати процес медијације и о постигнутом споразуму и његовој примјени обавјештава тужилаштво, односно суд.

(6) У случајевима из става 1. т. а) и б) овог члана примјенују се одредбе Закона о поступку медијације ("Службени гласник БиХ", број 37/04).

Избор васпитних препорука

Члан 27.

(1) При избору васпитних препорука тужилац или судија узимају у обзир мишљење и свеукупне интересе малолјетника, као и интересе оштећеног, водећи рачуна да се примјеном васпитних препорука не омета редовно школовање или рад малолјетника.

(2) Васпитне препоруке могу трајати најдуже једну годину и изричу се на пуне часове, дане и мјесеце.

(3) Васпитне препоруке се могу током њиховог трајања замијенити другом васпитном препоруком или укинути.

(4) Избор и примјењивање васпитних препорука врши се у сарадњи са родитељима, усвојоцем или стараоцем малолјетника и надлежним органом старатељства. Малолјетнику се омогућава савјетовање и са браниоцем.

Евиденција васпитних препорука

Члан 28.

Евиденције о изреченим васпитним препорукама које воде тужилаштва и судови немају карактер казнене евиденције о осуђиваности малолјетника и не могу се употребити на било који начин који би штетио малолјетнику.

2. Кривичне санкције према малолјетницима

Поступност у изрицању кривичних санкција

Члан 29.

Ако није поступано по принципу опортунитета и ни су примјењене васпитне препоруке, у складу са чланом 9. овог закона, предност у изрицању васпитних мјера увијек ће имати мјере упозорења, затим мјере појачаног надзора, заводске мјере и казна малолјетничког затвора.

Врсте санкција и њихова примјена

Члан 30.

(1) Малолјетницима се за учињена кривична дјела могу изрећи васпитне мјере, казна малолјетничког затвора и мјере безбједности.

(2) Према млађем малолјетнику могу се изрећи само васпитне мјере, а према старијем малолјетнику, осим васпитних мјера, изузетно се може изрећи казна малолјетничког затвора.

(3) Под условима из чл. 61. и 62. овог закона малолјетнику се могу изрећи мјере безбједности.

(4) Малолјетнику се не могу изрећи судска опомена и условна осуда.

Сврха васпитних мјера и казне малолјетничког затвора

Члан 31.

(1) У оквиру опште сврхе кривичних санкција, сврха кривичних санкција према малолјетницима је да се пружањем заштите, бриге, помоћи и надзора, као и обезбјеђењем општег и стручног оспособљавања утиче на развој и јачање личне одговорности малолјетника, обезбиједи васпитање и правилан развој његове личности, како би се обезбиједило поновно укључивање малолјетника у друштвену заједницу.

(2) Сврха малолјетничког затвора је и вршење појачаног утицаја на малолјетног учиниоца кривичног дјела да убудуће не врши кривична дјела, као и на друге малолјетнике да не врше кривична дјела.

3. Васпитне мјере

Врсте васпитних мјера

Члан 32.

(1) Васпитне мјере су:

а) мјере упозорења и усмјеравања: судски укор, посебне обавезе и упућивање у васпитни центар,

б) мјере појачаног надзора: појачани надзор од стране родитеља, усвојоца или стараоца; појачани надзор у другој породици и појачани надзор надлежног органа социјалног старања и

в) заводске мјере: упућивање у васпитну установу, упућивање у васпитно-поправни дом и упућивање у посебну установу за лијечење и оспособљавање.

(2) Мјере упозорења и усмјеравања изричу се када је потребно и довољно таквим мјерама утицати на личност и понашање малолјетника.

(3) Мјере појачаног надзора изричу се када за васпитање и развој малолјетника треба предузети трајније мјере васпитања и преваспитања, уз одговарајући стручни надзор и помоћ, а није потребно потпуно одвајање малолјетника из дотадашње средине.

(4) Заводске мјере изричу се малолјетнику према коме треба предузети трајније и интензивније мјере васпитања или лијечења, уз његово потпуно одвајање из дотадашње средине. Заводске мјере примјењују се као посљедње средство и смију трајати у границама одређеним овим законом само колико је потребно да би се остварила сврха васпитних мјера.

Избор васпитне мјере

Члан 33.

При избору васпитне мјере суд узима у обзир узраст и зрелост малолјетника, друга својства његове личности и степен поремећаја у друштвеном понашању, његове склоности, тежину дјела, побуде из којих је дјело учинио, средину и прилике у којима је живио, дотадашње васпитање, његово понашање након извршења кривичног дјела, посебно да ли је спријечио или покушао да спријечи настанак штетне посљедице, накнадио или покушао накнадити причињену штету, да ли је према њему раније била изречена кривична санкција, као и све друге околности које могу бити од утицаја на избор оне васпитне мјере којом се може најбоље остварити сврха васпитних мјера.

Судски укор

Члан 34.

(1) Судски укор се изриче ако се из односа малолјетника према учињеном кривичном дјелу и његове спремности да убудуће не чини кривична дјела може закључити да ће се и пријекором постићи сврха васпитних мјера.

(2) При изрицању судског укора суд малолјетнику указује на друштвену неприхватљивост и штетност његовог понашања, посљедице које такво понашање може на њега имати, као и да му у случају поновног извршења кривичног дјела може бити изречена друга санкција.

Посебне обавезе

Члан 35.

(1) Суд може малолјетнику изрећи једну или више посебних обавеза ако оцијени да је одговарајућим наложима или забранама потребно утицати на малолјетника и његово понашање.

(2) Суд малолјетнику може изрећи обавезу:

а) да редовно похађа школу,

б) да не изостаје с посла,

в) да се оспособљава за занимање које одговара његовим способностима и склоностима,

г) да се укључи у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја,

д) да се уздржи од посјеђивања одређених локала, од носног приредби и клони друштва и одређених лица која на њега могу штетно утицати,

ђ) да се малолјетник уз сагласност законског заступника подвргне стручном медицинском поступку или поступку одвикавања од дроге или других врста зависности,

е) да се укључи у појединачни или групни рад у савјетовалишту за младе,

ж) да похађа курсеве за стручно оспособљавање или да се припрема и полаже испите на којима се провјерава одређено знање,

з) да се укључи у одређене спортске и рекреативне активности и

и) да без посебне сагласности суда не може да напусти мјесто пребивалишта или боравишта.

(3) При избору појединих обавеза суд води рачуна о спремности малолјетника да сарађује у њиховом остваривању, као и о томе да оне буду прилагођене њему и условима у којима малолјетник живи.

(4) Изречене обавезе могу трајати најдуже једну годину.

(5) У оквиру обавезе из става 2. тачка г) овог члана малолетник може радити највише 120 часова у периоду од шест мјесеци, колико може трајати ова посебна обавеза, али тако да се не омета његово школовање или запослење и не штети његовом здрављу.

(6) Надзор над извршењем посебних обавеза врши суд, који о томе може тражити извјештај и мишљење органа старатељства.

(7) Суд може, док траје извршење, обавезу накнадно измијенити или је обуставити од извршења.

(8) Када изриче ову мјеру, суд посебно указује малолетнику, његовим родитељима или усвојоцу, односно стараоцу да се у случају немогућности испуњења једна или више посебних обавеза могу замијенити другим обавезама, а у случају када малолетник посебне обавезе не извршава без оправданог разлога, да може бити упућен у васпитни центар.

(9) Правилник о примјени посебних обавеза према малолетним учиниоцима кривичних дјела доноси министар правде (у даљем тексту: министар).

Упућивање у васпитни центар

Члан 36.

(1) Суд изриче мјеру упућивања у васпитни центар када је потребно да се одговарајућим краткотрајним мјерама утиче на личност и понашање малолетника.

(2) Малолетника коме је изречена мјера из става 1. овог члана суд може упутити у васпитни центар:

а) на одређени број часова током дана у трајању од најмање 14 дана, а најдуже 30 дана и

б) на непрекидни боравак у трајању од најмање 15 дана, али не дуже од три мјесеца.

(3) При изрицању мјере из става 1. овог члана суд ће водити рачуна да због њеног извршења малолетник не изостане с редовне школске наставе или посла.

(4) Боравак малолетника у васпитном центру мора бити испуњен дјелатностима примјереним његовим особинама, учењем, корисним радом који одговара његовим способностима и интересима, као и другим васпитним садржајима усмјереним на развијање осјећаја одговорности.

(5) Уз одлуку о упућивању у васпитни центар суд може изрећи и неку од мјера појачаног надзора.

(6) Ако малолетник неоправдано одбија или на други начин омета извршење изречених посебних обавеза, суд може одлучити да га због тога упуту у васпитни центар на непрекидни боравак у трајању од најдуже мјесец дана.

Појачани надзор родитеља, усвојоца или стараоца

Члан 37.

(1) Мјеру појачаног надзора родитеља, усвојоца или стараоца суд изриче ако су родитељи, усвојилац или стараоц пропустили да врше бригу и надзор над малолетником, а у могућности су да овакву бригу и надзор врше.

(2) При изрицању мјере из става 1. овог члана суд може родитељу, усвојоцу или стараоцу дати потребна упутства и наложити му одређене дужности у погледу мјера које треба предузети ради васпитања малолетника, његовог лијечења и отклањања штетних утицаја на њега.

(3) При изрицању мјере из става 1. овог члана, суд одређује да надлежни орган старатељства провјерава њено извршавање и указује помоћ родитељу, усвојоцу или стараоцу.

(4) Ова мјера може да траје најмање шест мјесеци, а највише двије године, с тим да суд накнадно одлучује о њеном престанку.

(5) Када орган старатељства задужен за спровођење ове мјере утврди да родитељ, усвојилац или стараоц не поступа по посебним упутствима и не сарађује са стручним лицем, мора о томе обавијестити тужиоца. У том случају тужилац суду подноси приједлог ради поступања у складу са чланом 45. овог закона.

Појачани надзор у другој породици

Члан 38.

(1) Ако родитељ, усвојилац или стараоц малолетника нису у могућности да над њим врше надзор или ако се од њих оправдано не може очекивати да такав надзор врше, малолетник ће се смјестити у другу породицу која је вољна да га прими и која има могућности да над њим врши појачани надзор.

(2) Мјера појачаног надзора у другој породици може да траје најмање шест мјесеци, а најдуже двије године, с тим да суд накнадно одлучује о њеном престанку. Извршење ове мјере обуставиће се када родитељи, усвојилац или стараоц малолетника стекну могућност да над њим врше појачани надзор или када према резултату извршења мјере престане потреба за појачаним надзором.

(3) При изрицању васпитне мјере из става 1. овог члана, суд одређује да орган старатељства провјерава њено извршавање и указује потребну помоћ породици у којој је малолетник смјештен.

(4) Када орган старатељства задужен за спровођење мјере појачаног надзора у другој породици утврди да породица у којој је малолетник смјештен не поступа по посебним упутствима и не сарађује са стручним лицем, мора о томе обавијестити тужиоца. У том случају тужилац суду подноси приједлог ради поступања у складу са чланом 45. овог закона.

Појачани надзор надлежног органа социјалног старања

Члан 39.

(1) Ако родитељи, усвојилац, односно стараоц малолетника нису у могућности вршити појачани надзор, а не постоје услови за изрицање васпитне мјере појачаног надзора у другој породици, малолетник ставља се под појачани надзор органа старатељства.

(2) Док траје ова мјера малолетник остаје код својих родитеља, усвојоца, односно код других лица која се о њему старају, а појачани надзор над њим врши одређено лице надлежног органа старатељства или друго стручно лице које одреди орган старатељства.

(3) Орган старатељства брине се о школовању малолетника, његовом запослењу, одвајању из средине која на њега штетно утиче, потребном лијечењу и сређивању прилика у којима живи.

(4) Ова мјера може да траје најмање шест мјесеци, а највише двије године, с тим да суд накнадно одлучује о њеном престанку.

(5) Када орган старатељства задужен за спровођење мјере појачаног надзора утврди да родитељ не поступа по посебним упутствима и не сарађује са стручним лицем, мора о томе обавијестити тужиоца. У том случају тужилац суду подноси приједлог у складу са чланом 45. овог закона.

Посебне обавезе уз мјеру појачаног надзора

Члан 40.

(1) При изрицању неке од васпитних мјера појачаног надзора из чл. 37, 38. и 39. овог закона, суд може малолетнику одредити једну или више посебних обавеза из члана 35. овог закона ако је то потребно за успјешно извршење изречене васпитне мјере.

(2) Посебне обавезе из члана 35. став 2. т. од в) до и) трају колико и изречена мјера појачаног надзора, с тим да суд може у том времену измијенити или обуставити обавезе које је изрекао.

Упућивање у васпитну установу

Члан 41.

(1) Суд изриче мјеру упућивања у васпитну установу када је потребно малолетника издвојити из средине у којој живи и обезбиједити му помоћ и стални надзор стручних васпитача у установи за васпитање малолетника.

(2) У васпитној установи малолетник остаје најмање шест мјесеци, а најдуже двије године, с тим да суд сваких шест мјесеци разматра да ли има основа за обуставу извршења мјере или замјену неком другом васпитном мјером према члану 45. став 2. тачка б) овог закона.

Упућивање у васпитно-поправни дом**Члан 42.**

(1) Суд изриче мјеру упућивања у васпитно-поправни дом малолетнику када га је неопходно издвојити из дотадашње средине и ако је потребно примјенити појачане мјере и стручне програме преваспитања.

(2) При одлучивању хоће ли извршити мјеру из става 1. овог члана, суд посебно узима у обзир тежину и природу учињеног кривичног дјела и околности да ли је према малолетнику раније била изречена нека васпитна мјера или казна малолетничког затвора.

(3) У васпитно-поправном дому малолетник остаје најмање шест мјесеци, а најдуже четири године, с тим да суд сваких шест мјесеци разматра да ли постоје основи за обуставу извршења ове мјере или за њену замјену неком другом васпитном мјером према члану 45. став 2. тачка в) овог закона.

Условни отпуст**Члан 43.**

(1) Када је малолетнику изречена заводска васпитна мјера, суд га може условно отпустити из заводске установе ако је у тој установи провео најмање шест мјесеци и ако се на основу успјеха постигнутог у васпитању може оправдано очекивати да малолетник убудуће неће чинити кривична дјела и да ће се у средини у којој буде живио добро понашати.

(2) Суд може одлучити да се према малолетнику за вријеме условног отпуста изрекне мјера појачаног надзора уз могућност примјене једне или више посебних обавеза предвиђених чланом 35. овог закона.

(3) Условни отпуст траје најдуже до истека законског рока трајања изречене заводске мјере или док суд ову мјеру не обустави од извршења или је замијени неком другом мјером.

(4) Ако за вријеме трајања условног отпуста малолетник учини ново кривично дјело или ако одређена мјера појачаног надзора не постиже сврху или малолетник не испуњава посебне обавезе које су му одређене уз васпитну мјеру појачаног надзора, суд може опозвати условни отпуст. Вријеме проведено на условном отпусту се неће урачунати у вријеме законског трајања изречених заводских васпитних мјера из члана 32. став 1. тачка в) овог закона.

Упућивање у посебну установу за лијечење и оспособљавање**Члан 44.**

(1) Малолетнику ометеном у психичком или физичком развоју суд може умјесто васпитне мјере упућивања у васпитну установу или васпитне мјере упућивања у васпитно-поправни дом, изрећи мјеру упућивања у посебну установу за лијечење и оспособљавање.

(2) Малолетник коме је изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења може се упутити у посебну установу за лијечење и оспособљавање малолетника само ако се у тој установи може обезбједити чување и лијечење и остварити сврха мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења.

(3) Малолетник остаје у посебној установи за лијечење и оспособљавање док је то потребно ради његовог лијечења или оспособљавања, али не дуже од три године, с тим да ће суд свака три мјесеца испитати да ли постоје основи за обуставу извршења ове мјере или њену замјену другом мјером. Ако малолетник у току извршења ове мјере постане пунољетан, испитује се потреба његовог даљњег задржавања у тој установи, а када наврши 23 године живота, извршење мјере се наставља у установи у којој се извршава мјера безбједности.

Обустава извршења и замјена изречене васпитне мјере другом васпитном мјером**Члан 45.**

(1) Ако се, послје доношења одлуке о изрицању посебне обавезе, мјере појачаног надзора или заводске мјере појаве околности којих није било у вријеме доношења одлуке или се за њих није знало, а оне би значајно утицале на из-

бор мјере или ако се одлука не може извршити услед одбијања малолетника или његових родитеља, усвојоца, од-носно старатеља да поступе по изреченој васпитној мјери или по налогу онога ко мјеру извршава или наступе друге околности предвиђене законом, а оне би биле од утицаја за доношење одлуке, суд може обуставити извршење или изречену мјеру замијенити другом мјером.

(2) Осим у случајевима из става 1. овог члана, уколико за поједине мјере није шта друго прописано, суд може током извршења посебних обавеза, мјера појачаног надзора или заводских мјера, с обзиром на постигнути успјех у васпитању, обуставити их или замијенити другом таквом мјером којом се боље постиже сврха васпитних мјера, с тим што се:

а) извршење мјере појачаног надзора не може обуставити прије истека рока од шест мјесеци, а до истека овог рока замјена мјере се може вршити према члану 35. став 7. овог закона,

б) извршење мјере упућивања у васпитну установу не може обуставити прије истека рока од шест мјесеци, а до истека овог рока може се замијенити само мјером из чл. 36. или 44. овог закона и

в) извршење мјере упућивања у васпитно-поправни дом не може обуставити прије истека рока од шест мјесеци, а до истека овог рока може се замијенити само мјером из члана 44. овог закона.

Поновно одлучивање о васпитним мјерама**Члан 46.**

(1) Ако је од правоснажности одлуке којом је изречена нека од посебних обавеза, мјера појачаног надзора или заводска васпитна мјера, прошло шест мјесеци, а извршење није започето, суд поново цијени потребу извршења изречене мјере. При томе суд може одлучити да се раније изречена мјера изврши, не изврши или да се замијени неком другом мјером.

(2) Ако је од правоснажности одлуке којом је изречена васпитна мјера упућивања у васпитни центар прошло више од шест мјесеци, а извршење није започето, суд поново цијени потребу извршења изречене мјере. При томе суд може одлучити да се раније изречена мјера изврши, не изврши или да се замијени неком од мјера појачаног надзора.

Дејство казне на васпитне мјере**Члан 47.**

(1) Ако за вријеме трајања васпитне мјере суд изрекне старијем малолетнику казну малолетничког затвора, васпитна мјера престаје када малолетник започне издржавање те казне.

(2) Ако за вријеме трајања васпитне мјере суд изрекне пунољетном лицу казну малолетничког затвора или казну затвора најмање шест мјесеци, васпитна мјера престаје када то лице започне издржавање казне.

(3) Ако суд у случају из става 2. овог члана изрекне казну малолетничког затвора или затвора у трајању краћем од шест мјесеци, суд у пресуди одлучује хоће ли се по издржаној казни наставити извршење изречене васпитне мјере или се извршење мјере обуставља.

Изрицање васпитних мјера за кривична дјела у стицају**Члан 48.**

(1) Ако је малолетник учинио више кривичних дјела у стицају, а суд одлучи да изрекне васпитну мјеру, цијени јединствено сва дјела и изриче само једну васпитну мјеру, осим у случају предвиђеном у члану 40. став 1. овог закона.

(2) По одредби става 1. овог члана суд поступа и када послје изречене васпитне мјере утврди да је малолетник прије или послје њеног изрицања учинио неко кривично дјело.

Евиденција о изреченим васпитним мјерама**Члан 49.**

(1) Евиденцију о изреченим васпитним мјерама воде надлежни органи старатељства на основу прописа које доноси министарство надлежано за послове социјалне заштите.

(2) Подаци о изреченим васпитним мјерама могу се дати само тужилаштву, суду, органима унутрашњих послова и органима старатељства у вези са кривичним поступком који се води против лица коме је изречена васпитна мјера. Лица која су на било који начин дошла до ових података не смију употребити те податке на начин који би био од штете за рехабилитацију лица против кога је вођен кривични поступак.

(3) Подаци о изреченој васпитној мјери бришу се из евиденције након протекла рока од три године од дана када је престало извршење васпитне мјере, а у сваком случају када евидентирано лице напуни 23 године живота.

(4) Ако евидентирано лице буде у међувремену осуђено на казну затвора или малолетничког затвора, подаци о васпитној мјери бришу се из евиденције када протекну рехабилитацијски рокови утврђени овим законом.

4. Малолетнички затвор

Кажњавање старијих малолетника

Члан 50.

Казнити се може само кривично одговоран старији малолетник који је учинио кривично дјело с прописаном казном затвора тежом од пет година, а због тешких посљедица дјела и високог степена кривичне одговорности не би било оправдано изрећи васпитну мјеру.

Одмјеравање казне малолетничког затвора

Члан 51.

(1) Казна малолетничког затвора која се изриче малолетном учиниоцу кривичног дјела не може бити дужа од пет година, а изриче се на пуне године или на мјесеце. За кривично дјело за које је прописана казна дуготрајног затвора или за стицај најмање два кривична дјела за која је прописана казна затвора тежа од 10 година, малолетнички затвор може трајати до 10 година.

(2) При одмјеравању казне старијем малолетнику за кривично дјело, суд не може изрећи казну малолетничког затвора у трајању дужем од казне затвора прописане за то кривично дјело, а није везан за најмању прописану мјеру те казне.

(3) При одмјеравању казне малолетничког затвора старијем малолетнику суд узима у обзир све околности које утичу да казна буде мања или већа у складу са чланом 37. ст. 1. и 2. Кривичног закона, имајући посебно у виду степен зрелости малолетника и вријеме потребно за његово васпитање и стручно оспособљавање.

Изрицање казне малолетничког затвора за кривична дјела у стицају

Члан 52.

(1) Ако старији малолетник учини више кривичних дјела у стицају, а суд нађе да за свако кривично дјело треба изрећи казну малолетничког затвора, одмјериће по слободној оцјени за сва дјела једну казну у границама предвиђеним у члану 51. овог закона. Ако суд нађе да би за неко дјело у стицају старијег малолетника требало казнити, а за друга кривична дјела изрећи васпитну мјеру, за сва дјела у стицају изриче само казну малолетничког затвора.

(2) Ако је суд за кривична дјела у стицају утврдио казне затвора и малолетничког затвора, изриче затвор као јединствену казну примјеном општих правила за стицај кривичних дјела.

(3) Ако суд нађе да за нека кривична дјела у стицају треба изрећи васпитну мјеру, а за друга казну затвора, изриче само казну затвора.

(4) Суд поступа у складу са ст. 1, 2. и 3. овог члана и у случају ако послјије изречене казне утврди да је осуђени прије или послјије њеног изрицања учинио друго кривично дјело.

Условни отпуст из малолетничког затвора

Члан 53.

(1) Лице осуђено на казну малолетничког затвора може бити условно отпуштено ако је издржало најмање тре-

ћину изречене казне и ако се на основу постигнутог успјеха извршења може оправдано очекивати да ће се на слободи добро понашати и да неће вршити кривична дјела, али не прије него што је провело шест мјесеци у казнено-поправној установи. Уз условни отпуст суд може изрећи неку од васпитних мјера појачаног надзора, уз могућност примјењивања једне или више посебних обавеза предвиђених чланом 35. овог закона.

(2) За опозивање условног отпуста примјењују се опште одредбе Кривичног закона.

Одгођено изрицање казне малолетничког затвора

Члан 54.

(1) Суд може изрећи казну малолетничког затвора и истовремено одредити да је неће извршити када се оправдано може очекивати да се и пријетњом накнадног изрицања казне може утицати на малолетника да убудуће не врши кривична дјела. Уз казну малолетничког затвора суд може изрећи неку од васпитних мјера појачаног надзора и одредити уз ту мјеру једну или више посебних обавеза предвиђених чланом 35. овог закона.

(2) Суд накнадно може изрећи извршење изречене казне малолетничког затвора ако малолетник за вријеме које суд одреди, а које не може бити краће од једне ни дужи од три године (вријеме провјеравања), учини ново кривично дјело или ако одбија да поступи по изреченој васпитној мјери појачаног надзора или извршењу посебних обавеза.

(3) Након што протекне најмање једна година времена провјеравања суд може, након што прибави извјештај органа старатељства, изрећи коначни одустанак од изрицања казне, ако нове чињенице потврђују увјерење да малолетник неће учинити нова кривична дјела.

Накнадно изрицање казне малолетничког затвора

Члан 55.

(1) Ако малолетник којем је одгођено изрицање казне малолетничког затвора из члана 54. овог закона буде осуђен или буде изречена васпитна мјера због новог кривичног дјела учињеног прије истека времена провјеравања, суд изриче казну за раније учињено дјело, ако би то, с обзиром на новоизречену казну или васпитну мјеру, било потребно ради одвраћања малолетника од извршења кривичних дјела. Казна за раније учињено дјело може се изрећи и ако малолетник и поред изреченог упозорења суда одбија да поступи по изреченој васпитној мјери или извршењу посебних обавеза.

(2) При изрицању јединствене казне, поступа се у складу са чланом 52. овог закона.

(3) Ако суд у случају из става 1. овог члана не изрекне казну, одлучује остају ли на снази већ изречене мјере или изриче друге мјере.

(4) Казна се може изрећи најкасније шест мјесеци након протекла времена провјеравања или након окончања поступка због новог кривичног дјела.

Застарјелост извршења казне малолетничког затвора

Члан 56.

Казна малолетничког затвора неће се извршити када од дана правоснажности пресуде којом је казна изречена протекне:

а) пет година ако је изречена казна малолетничког затвора у трајању дужем од пет година,

б) три године ако је изречена казна малолетничког затвора у трајању дужем од три године и

в) двије године ако је изречена казна малолетничког затвора у трајању до три године.

Давање података из казнене евиденције о осудама на казну малолетничког затвора

Члан 57.

(1) Подаци о осуди на казну малолетничког затвора могу се дати само када то тражи суд, тужилаштво, поли-

пијски орган и орган старатељства, а у вези са кривичним поступком који се води против лица коме је изречена казна малољетничког затвора.

(2) Лица која су на било који начин дошла до података из става 1. овог члана не смију употребити те податке на начин који би био од штете за рехабилитацију лица против кога је вођен кривични поступак.

Дејство васпитних мјера и казне малољетничког затвора Члан 58.

Васпитне мјере и казна малољетничког затвора не могу имати правне последице осуде које се састоје у забрани стицања одређених права, и то:

а) забрану обављања одређених послова или функција у органима власти, привредним друштвима или другим правним лицима,

б) забрану иступања у штампи, на радију, телевизији или јавним скуповима,

в) забрану стицања одређених звања, позива или занимања или унапређења у служби и

г) забрану стицања одређених дозвола или одобрења која се издају одлуком органа власти.

Брисање осуде Члан 59.

(1) Осуда на казну малољетничког затвора брише се из казнене евиденције у року од једне године од дана издржане, застарјеле или опростене казне, ако за то вријеме осуђени малољетник не учини ново кривично дјело.

(2) Осуда се не може брисати док траје примјена мјере безбједности.

(3) Ако је у току рока за брисање осуде малољетнику изречена казна малољетничког затвора или затвора преко пет година, не брише се ни ранија ни каснија осуда.

(4) Ако малољетник има више осуда, може се из казнене евиденције брисати свака осуда појединачно или истовремено ако постоје услови за брисање сваке од тих осуда.

Рехабилитација Члан 60.

Послије издржане, опростене или застарјеле казне малољетничког затвора, малољетници уживају сва права утврђена уставом, законом и другим прописима, осим ако та права нису ограничена извршењем мјера безбједности из члана 61. т. од а) до г) овог закона.

5. Мјере безбједности

Врсте мјера безбједности Члан 61.

Према малољетнику се могу изрећи следеће мјере безбједности:

- а) обавезно психијатријско лијечење,
- б) обавезно лијечење од зависности,
- в) обавезно амбулантно лијечење на слободи,
- г) забрана управљања моторним возилом и
- д) одузимање предмета.

Изрицање мјера безбједности Члан 62.

(1) Малољетнику и млађем пунољетном лицу којем је изречена васпитна мјера или казна малољетничког затвора могу се, под условима прописаним законом, изрећи једна или више мјера безбједности.

(2) Када је год могуће мјере лијечења на слободи имају предност над смјештајем малољетника у здравствену установу ради спровођења мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења и обавезног лијечења од зависности.

Обавезно психијатријско лијечење Члан 63.

(1) Када су испуњени услови из члана 58. став 1. Кривичног закона малољетнику изриче се мјера безбједности

обавезног психијатријског лијечења, која траје док не престану разлози због којих је изречена, али најдуже до истека трајања васпитне мјере или казне малољетничког затвора или док траје одгођено извршење ове казне или условни отпуст из завода или установе.

(2) Умјесто мјере обавезног психијатријског лијечења, малољетнику се на основу налаза и мишљења вјештака може изрећи васпитна мјера упућивања у посебну установу за лијечење и оспособљавање или мјера безбједности обавезног амбулантног лијечења на слободи ако се на такав начин може обезбиједити лијечење и постићи сврха мјере безбједности умјесто које се изриче.

(3) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности не може се изрећи уз васпитну мјеру судског укора и посебних обавеза.

Обавезно лијечење од зависности Члан 64.

(1) Када су испуњени услови из члана 59. став 1. Кривичног закона, малољетнику се изриче мјера безбједности обавезног лијечења од зависности у складу са чланом 63. овог закона.

(2) Умјесто мјере обавезног лијечења од зависности, малољетнику се на основу налаза и мишљења вјештака може изрећи мјера амбулантног лијечења на слободи ако постоји опасност да ће малољетник због зависности од алкохола или опојних дрога и убудуће чинити кривична дјела, а за отклањање те опасности је довољно његово амбулантно лијечење на слободи.

Обавезно лијечење на слободи Члан 65.

(1) Мјера обавезног амбулантног лијечења на слободи може се изрећи малољетнику умјесто мјера обавезног психијатријског лијечења и обавезног лијечења од зависности када су испуњени услови за њихово изрицање и када се на основу налаза и мишљења вјештака утврди да за спровођење тих мјера није потребно задржавање и лијечење у здравственој установи и да је довољно амбулантно лијечење на слободи.

(2) Када суд одлучи да у складу са ставом 1. овог члана изрекне мјеру обавезног амбулантног лијечења, суд изриче кривичну санкцију у складу са чл. 63. и 64. овог закона.

Забрана управљања моторним возилом Члан 66.

(1) Према малољетнику и млађем пунољетном лицу суд може изрећи мјеру безбједности забране управљања моторним возилом у складу са чланом 61. ст. 1, 2. и 3. Кривичног закона.

(2) Ако учинилац кривичног дјела којем је забрањено управљање моторним возилом не поступи по тој забрани, мјера безбједности се замјењује једном или више посебних обавеза из члана 35. овог закона, односно у складу са чланом 109. Кривичног закона врши се опозив условног отпуста.

Одузимање предмета Члан 67.

Према малољетнику може се изрећи мјера безбједности одузимање предмета у складу са чланом 62. Кривичног закона.

6. Примјена одредаба о малољетницима на пунољетна и млађа пунољетна лица

Суђење пунољетним лицима за дјела која су учинила као млађи малољетници Члан 68.

Пунољетном лицу које је навршило 21 годину живота не може се судити за кривично дјело које је учинило као млађи малољетник.

Изрицање кривичних санкција пунољетним лицима за дјела која су учинила као малолетници

Члан 69.

(1) Пунољетном лицу које је кривично дјело учинило као малолетник, а у вријеме суђења није навршило 23 године живота, може се изрећи одговарајућа васпитна мјера (посебна обавеза, мјера појачаног надзора надлежног органа старатељства и заводска мјера упућивања у васпитно-поправни дом), а из разлога предвиђених чланом 50. овог закона и казна малолетничког затвора. При оцјени да ли ће изрећи васпитну мјеру или малолетнички затвор, суд узима у обзир све околности случаја, а нарочито тежину учињеног кривичног дјела, вријеме које је протекло од његовог извршења, породичне прилике, понашање извршиоца, како се извршилац укључио у редовни живот, као и сврху коју жели постићи примјеном ове санкције.

(2) Изузетно од одредбе става 1. овог члана, пунољетном лицу које је у вријеме суђења навршило 23 године живота, суд може, уместо малолетничког затвора, изрећи казну затвора или условну осуду. Казна затвора изречена у овом случају има у погледу рехабилитације, застарјелости, условног отпуста и правних посљедица осуде исто правно дејство као и казна малолетничког затвора.

(3) Пунољетним лицима из ст. 1. и 2. овог члана уз изречену санкцију може се изрећи одговарајућа мјера безбједности под условима предвиђеним овим законом.

7. Млађа пунољетна лица

Примјена одредаба о малолетницима на млађа пунољетна лица

Члан 70.

У односу на млађе пунољетне учиниоце кривичних дјела важе одредбе Кривичног закона, а под условима прописаним овим законом, на њих се примјењују и одредбе за малолетне учиниоце.

Изрицање васпитних мјера млађим пунољетним лицима

Члан 71.

(1) Лицу које је као пунољетно учинило кривично дјело, а у вријеме суђења није навршило 23 године живота, суд може изрећи било коју мјеру посебних обавеза, мјеру појачаног надзора надлежног органа старатељства или одговарајућу заводску васпитну мјеру ако се, с обзиром на његову личност и околности под којима је кривично дјело учинило, може очекивати да ће се и васпитном мјером постићи сврха која би се остварила изрицањем казне.

(2) Млађем пунољетном лицу коме је изречена васпитна мјера суд може, под условима прописаним овим законом, изрећи одговарајуће мјере безбједности.

(3) Изречена васпитна мјера може трајати најдуже док учинилац не наврши 23 године живота.

IV - КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА

1. Опште одредбе

Примјена закона

Члан 72.

(1) Одредбе овог закона примјењују се у поступку према лицима која су учинила кривично дјело као малолетници, а у вријеме покретања поступка, односно суђења нису навршила 23 године живота, као и одредбе Закона о кривичном поступку ако нису у супротности с одредбама овог закона.

(2) Одредбе члана 76, члана 81. став 3, и чл. 82, 94, 111. и 112. овог закона не примјењују се у поступку према учиниоцу који је у вријеме покретања поступка, односно суђења напунио 21 годину живота.

Примјена одредаба према дјеци

Члан 73.

(1) Када овлашћено службено лице утврди да лице за које постоје основи сумње да је учинило кривично дјело није навршило 14 година, неће га испитати него о томе

одмах обавјештава тужиоца и орган старатељства. Овлашћено службено лице испитује дијете и тужиоцу подноси службени извјештај само у случају када се ради о кривичном дјелу које је имало за посљедицу тешко нарушавање тјелесног интегритета другог лица или је учињена знатна материјална штета.

(2) Када тужилац утврди да лице за које се основано сумња да је учинило кривично дјело није навршило 14 година, доноси наредбу о непокретању кривичног поступка, а податке о дјелу и учиниоцу доставља органу старатељства ради предузимања мјера заштите у оквиру његове надлежности.

(3) Када суд у току поступка утврди да малолетник у вријеме извршења кривичног дјела није навршио 14 година живота, кривични поступак се обуставља и рјешење доставља органу старатељства ради предузимања мјера заштите у оквиру његове надлежности.

(4) О поступању у складу са ст. 2. и 3. овог члана обавјештава се подносилац пријаве и општењени, уз правну поуку да свој имовинскоправни захтјев могу остваривати у парничном поступку.

Изричита забрана поступања

Члан 74.

Одредбе Закона о кривичном поступку о казненом налогу, изјашњењу о кривичи, разматрању изјаве о признању кривице и преговарању о кривичи, не примјењују се у кривичном поступку према малолетницима.

Покретање поступка према малолетнику

Члан 75.

Кривични поступак према малолетнику покреће се наредбом за покретање припремног поступка коју доноси тужилац.

Обазриво поступање

Члан 76.

(1) При предузимању радњи којима је присутан малолетник, а нарочито при његовом испитивању, поступа се обазриво, водећи рачуна о зрелости, другим личним својствима и заштити приватности малолетника како вођење кривичног поступка не би штетно утицало на његов физички, ментални и когнитивни развој.

(2) Органи који учествују у поступку упозорењем или удаљењем на одређени период, спријечавају свако недисциплиновано понашање малолетника.

(3) Ако малолетник и након упозорења настави са недолучним понашањем, судија, односно предсједник вијећа може одлучити да се малолетник удаљи из суднице за одређени временски период, а поступак се наставља у присутности браниоца. Након повратка малолетника у судницу, бранилац га обавјештава о радњама спроведеним у његовом одсуству.

Обавезна одбрана

Члан 77.

(1) Малолетник мора имати браниоца приликом првог испитивања од стране тужиоца или овлашћеног службеног лица, као и током цијелог поступка.

(2) Малолетник има браниоца и онда када овлашћено службено лице изриче полицијско упозорење из члана 23. овог закона и када тужилац условава непокретање поступка према малолетнику испуњењем васпитне препоруке из члана 26. овог закона.

(3) Ако малолетник, његов законски заступник или сродници малолетника не узму браниоца, о томе се обавјештава судија, који на приједлог тужиоца или овлашћеног службеног лица поставља браниоца по службеној дужности.

(4) Бранилац из става 3. овог члана мора имати посебна знања.

Ослобађење од дужности свједочења

Члан 78.

(1) Нико не може бити ослобођен дужности свједочења о околностима потребним за оцјењивање зре-

лости малолетника, упознавање његове личности и прилика у којима живи.

(2) Дужности свједочења ослобођени су само родитељ, старалац, усвојилац, вјерски службеник, односно исповједник и бранилац.

(3) Када свједочи социјални радник органа старатељства, његово испитивање се не може односити на околности учињеног дјела о којима је сазнао испитујући малолетника у поступку сачињавања социјалне анамнезе из члана 87. овог закона и других извјештаја по захтјеву тужилаштва или суда.

Спајање и раздвајање поступка

Члан 79.

(1) Када је малолетник учествовао у извршењу кривичног дјела заједно са пунолетним лицем, поступак према њему се раздваја и спроводи по одредбама овог закона.

(2) Изузетно, након окончаног припремног поступка, а на образложен приједлог тужиоца, поступак према малолетнику може се спојити с поступком против пунолетног лица и спровести по одредбама овог закона само ако је спајање поступка неопходно за свестрано разјашњење ствари. О спајању поступка одлучује судија за малолетнике.

(3) У јединственом поступку суђење се спроводи пред судијом надлежног суда, односно пред вијећем од троје судија којим предсједава судија за малолетнике.

(4) До завршетка главног претреса судија, односно вијеће може одлучити да се из разлога цјелисходности или других оправданих разлога поступак раздвоји.

(5) Против рјешења којим је одлучено о спајању или раздвајању поступка жалба није допуштена.

(6) Када се спроводи јединствен поступак за малолетника и пунолетне учиниоце, у погледу малолетника увијек се примјењују одредбе чл. од 76. до 78, од 81. до 86, 89, 90, 92, од 94. до 103, 110. став 3, 111, 112, 115. и 119. овог закона, а остале одредбе овог закона уколико њихова примјена није у супротности с вођењем јединственог поступка.

Спровођење јединственог поступка

Члан 80.

(1) Када је лице учинило неко кривично дјело као малолетно, а неко дјело као пунолетно, спроводи се јединствен поступак и пунолетном лицу се суди по одредбама овог закона.

(2) У јединственом поступку суђење се спроводи пред судијом за малолетнике надлежног суда, односно пред вијећем од троје судија, од којих је најмање један судија за малолетнике, уколико то лице у вријеме покретања поступка није навршило 23. годину.

Улога органа старатељства

Члан 81.

(1) У поступку према малолетницима, поред овлашћења која су изричито предвиђена у одредбама овог закона, орган старатељства има право да се упозна с током поступка, да у току поступка ставља приједлоге и да указује на чињенице и доказе који су од важности за доношење правилне одлуке.

(2) О сваком покретању поступка према малолетнику тужилац обавјештава надлежни орган старатељства.

(3) Тужилаштва и судови извјештавају орган старатељства када у кривичном поступку утврђене чињенице и околности упућују на потребу предузимања мјера ради заштите права и добробити малолетника.

Позивање и достављање писмена

Члан 82.

(1) Малолетник се позива преко родитеља, односно законског заступника, осим ако то није могуће због потребе хитног поступања или других околности, и тада судија на приједлог тужиоца у интересу малолетника име-

нује посебног староца до окончања поступка. Посебног староца до окончања поступка именује орган старатељства.

(2) Достављање одлука и других писмена малолетнику врши се сходно одредбама Закона о кривичном поступку, с тим да се малолетнику писмена не достављају истицањем на огласној табли суда, а не примичењује се ни одредба Закона о кривичном поступку о усменом саопштавању одлуке. Одлуке и друга писмена се достављају и родитељима, односно староцу малолетника.

Довођење малолетника

Члан 83.

Мјеру довођења којом се обезбјеђује присуство малолетника и успјешно вођење кривичног поступка спроводи припадници судске полиције у цивилној одјећи, водећи рачуна да то чине на неупадљив начин, осим у случајевима опасних учинилаца или најтежих кривичних дјела.

Објављивање тока кривичног поступка

Члан 84.

(1) Не смије се објавити ток кривичног поступка према малолетнику, ни одлука донесена у том поступку, нити се може у сврху објављивања вршити видео и аудио снимање тока поступка.

(2) Правоснажна одлука суда може се објавити, али без навођења имена малолетника и других података из којих би се могао утврдити његов идентитет.

Дужност хитног поступања

Члан 85.

Органи који учествују у поступку према малолетнику, као и други органи и установе од којих се траже обавјештења, извјештаји или мишљења дужни су да поступају најхитније како би се поступак што прије завршио.

Мјесна надлежност

Члан 86.

За поступак према малолетнику, по правилу, мјесно је надлежан суд његовог пребивалишта, а ако малолетник нема пребивалишта или оно није познато - суд боравишта малолетника. Поступак се може спровести пред судом боравишта малолетника или пред судом мјеста извршења кривичног дјела, односно пред судом на чијем се подручју налази завод или установа за извршење кривичних санкција у којој се малолетник налази, ако је очигледно да ће се пред тим судом поступак лакше спровести.

2. Поступање прије покретања припремног поступка

Социјална анамнеза

Члан 87.

(1) Прије покретања припремног поступка за дјело које се малолетнику ставља на терет тужилац је дужан од надлежног органа старатељства прибавити податке који се тичу узраста, зрелости и других особина личности малолетника, о средини и приликама у којима он живи, како би могао одлучити да ли ће за конкретни случај поступати примјеном начела опортунитета, поступак обуставити или приступити поступку примјене васпитне препоруке или ће донијети наредбу за покретање припремног поступка.

(2) Анамнезу из става 1. овог члана прибавља и овлашћено службено лице када су испуњени услови из члана 23. овог закона.

Радње поступања овлашћеног службеног лица приликом изрицања полицијског упозорења

Члан 88.

(1) У правилу, испитивање малолетника врши тужилац, а овлашћено службено лице испитивање врши уз одобрење тужиоца.

(2) За кривична дјела са прописаном новчаном казном или казном затвора до три године, овлашћено службено лице које има посебна знања, уз прибављено одобрење

тужиоца, испитује малолетника. Комуникације са малолетником, позивање и обавјештавање о правима врши се у складу са чланом 96. ст. 2, 3, 4. и 5. овог закона.

(3) Овлашћено службено лице испитује малолетника у присуству његовог браниоца, родитеља, староца, односно усвојоца. Када су родитељи, старалац, односно усвојилац малолетника спријечени да присуствују испитивању малолетника, односно ако њихово присуство не би било у интересу малолетника овлашћено службено лице испитује малолетника у присуству представника органа старатељства или представника установе за смјештај малолетника.

(4) Овлашћено службено лице након што у року од 24 часа испита малолетника и прикупи доказе, уз службени извјештај може тужиоцу доставити и образложен приједлог да се малолетник за конкретни случај само упозори. Ако тужилац након разматрања приједлога утврди да постоје докази да је малолетник учинио кривично дјело и да, с обзиром на природу кривичног дјела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника и његова лична својства, покретање кривичног поступка не би било цијелисходно, тужилац може дати тражено одобрење и предмет доставити овлашћеном службеном лицу да малолетнику изрекне полицијско упозорење.

(5) Ако тужилац не одобри изрицање полицијског упозорења о томе обавјештава овлашћено службено лице и прије покретања припремног поступка разматра могућности и оправданост изрицања васпитне препоруке из члана 90. овог закона или доноси наредбу за покретање припремног поступка у складу са чланом 91. став 1. овог закона.

(6) У случају из става 2. овог члана овлашћено службено лице најдаље у року од три дана од достављања предмета малолетнику изриче полицијско упозорење и том приликом указује на друштвену неприхватљивост и штетност његовог понашања, последице које такво понашање може имати на њега, као и на могућност вођења кривичног поступка и изрицање кривичне санкције у случају поновног извршења кривичног дјела. На лица која присуствују саопштавању одлуке, примјењује се став 3. овог члана. Одлука се билијежи у спису.

(7) Овлашћено службено лице у року од три дана од дана доношења одлуке из ст. 5. и 6. овог члана о тој одлуци писмено обавјештава тужиоца, малолетника, његовог браниоца, родитеља, односно староца или усвојоца малолетника, орган старатељства, као и општееног, уз навођење разлога за доношење ове одлуке.

(8) Признање малолетника да је учинио кривично дјело, не може бити коришћено против њега у било којем другом накнадном поступку.

Примјена начела опортунитета Члан 89.

(1) За кривична дјела с прописаном новчаном казном или казном затвора до пет година, тужилац може одлучити да не покрене кривични поступак иако постоје докази да је малолетник учинио кривично дјело, ако сматра да не би било цијелисходно да се води поступак према малолетнику, с обзиром на природу кривичног дјела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника и његова лична својства. Тужилац може поступити на исти начин и случају кривичног дјела са прописаном казном затвора преко пет година ако је такво поступање у складу са принципом сразмјерности из члана 9. овог закона. Ради утврђивања ових околности, тужилац може затражити обавјештења од родитеља, односно староца малолетника, других лица и установа, а када је то потребно, може ова лица и малолетника позвати ради непосредног обавјештавања. Тужилац тражи мишљење органа старатељства о цијелисходности покретања поступка према малолетнику.

(2) Ако је за доношење одлуке из става 1. овог члана потребно да се испитају лична својства малолетника, суд може на образложен приједлог тужиоца упутити малолетника у прихватилиште за дјецу и омладину или васпитну установу, али најдуже до 30 дана.

(3) Када је извршење казне или васпитне мјере у току, тужилац може одлучити да не захтијева покретање кривичног поступка за друго кривично дјело малолетника, ако с обзиром на тежину тог кривичног дјела, као и на казну, односно васпитну мјеру која се извршава, не би имало сврхе вођење поступка и изрицање кривичне санкције за то дјело.

(4) Када тужилац у случајевима из ст. 1. и 3. овог члана нађе да није цијелисходно покретање поступка према малолетнику, обавјештава о томе, уз навођење разлога, малолетника, родитеља, односно староца или усвојоца малолетника, орган старатељства, као и општееног.

Примјене васпитне препоруке Члан 90.

(1) Прије доношења наредбе за покретање припремног поступка према малолетнику за кривична дјела из члана 89. став 1. овог закона, тужилац је дужан размотрити могућност и оправданост примјене васпитне препоруке, у складу са одредбама овог закона. Тужилац о таквој могућности рјешавања конкретног случаја, природи, садржају, трајању, последицама примјене васпитне препоруке, као и последицама одбијања сарадње, извршења и испуњења васпитне препоруке, обавјештава малолетника и његове родитеље, односно староца или усвојоца.

(2) Када тужилац за кривична дјела из члана 89. став 1. овог закона не примијени васпитну препоруку, обавезно образлаже разлоге за доношење такве одлуке.

(3) Тужилац доноси наредбу којом се изриче васпитна препорука када малолетник пристаје да испуни своју обавезу преузету васпитном препоруком. Док траје примјена васпитне препоруке орган старатељства тужиоцу доставља извјештај о њеној примјени.

(4) Ако су испуњени услови за примјену васпитне препоруке и након што уз сарадњу и надзор органа старатељства малолетник испуни обавезу преузету васпитном препоруком, тужилац доноси наредбу о непокретању припремног поступка према малолетнику и о томе по потреби обавјештава општееног и упућује га да свој имовинскоправни захтјев може остварити у парничном поступку и обавјештава подносиоца пријаве.

(5) Ако малолетник дјелимично испуни обавезу преузету васпитном препоруком, односно када није остварена потпуна компензација примјеном васпитне препоруке, тужилац одлучује у складу са ставом 4. овог члана када нађе да покретање припремног поступка не би било цијелисходно.

(6) Ако се на основу извјештаја органа старатељства утврди да малолетник без оправданог разлога одбија да испуни обавезу преузету васпитном препоруком или је неуредно извршава, тужилац доноси наредбу о покретању припремног поступка.

(7) Приликом разматрања могућности примјене васпитне препоруке, признање малолетника да је учинио кривично дјело не може бити коришћено против њега у било којем другом накнадном поступку.

3. Припремни поступак

Наредба за покретање и вријеме трајања припремног поступка Члан 91.

(1) Ако постоје основи сумње да је малолетно лице учинило кривично дјело, те након разматрања у складу са чланом 90. став 1. овог закона нађе да нема могућности нити оправданости за примјену васпитних препорука, или ако малолетник неоправдано одбије или неуредно извршава васпитну препоруку тужилац доноси наредбу за покретање припремног поступка, о чему обавјештава орган старатељства.

(2) У фази припремног поступка судија за малолетнике има иста овлашћења која по Закону о кривичном поступку припадају судији за претходни поступак.

(3) Тужилац окончава припремни поступак у року од 90 дана од дана доношења наредбе из става 1. овог члана, а ако се припремни поступак не заврши у овом року, важи супсидијарна примјена одредаба чл. 224. и 225. Закона о кривичном поступку.

Прибављање података о личности малолетника

Члан 92.

(1) У припремном поступку, поред чињеница које се односе на кривично дјело, тужилац, ако је потребно, у складу са чланом 87. овог закона, прибавља и друге податке које се тичу личности малолетника и његовог понашања, као и средине и прилика у којима живи.

(2) О околностима из става 1. овог члана тужилац прибавља извјештај и саслушава лица која могу дати потребне податке, изузев лица из члана 78. став 2. овог закона. О тим околностима обавезно се прибавља мишљење органа старатељства, а ако је према малолетнику била изречена васпитна мјера - прибавља се извјештај о примјени те мјере. Ако је према малолетнику била изречена заводска мјера, тужилац прибавља извјештај завода или установе о примјени те мјере.

(3) Тужилац може прикупљање података из ст. 1. и 2. овог члана повјерити стручном савјетнику тужилаштва.

(4) Када је за утврђивање здравственог стања малолетника, степена зрелости и других својстава личности потребно да малолетника прегледају вјештаци, за овај преглед одређују се лекари, психолози или педагози. Оваква испитивања малолетника могу се обавити у здравственој или другој установи.

Лица која присуствују радњама у припремном поступку

Члан 93.

(1) Тужилац сам одређује начин извођења појединих радњи држећи се одредаба Закона о кривичном поступку, и то у оној мјери која обезбјеђује права малолетника на одбрану, права општењеног и прикупљање доказа потребних за одлучивање.

(2) Радњама у припремном поступку присуствује малолетник, осим ако постоје разлози из члана 111. став 4. овог закона и бранилац. Испитивање малолетног лица, када је то потребно, обавља се уз помоћ педагога или другог стручног лица.

(3) Тужилац може одобрити да радњама у припремном поступку присуствују представник органа старатељства и родитељ, односно старалац малолетника. Када су наведена лица присутна наведеним радњама, могу стављати приједлоге и упућивати питања лицу које се испитује, односно саслушава.

(4) Тужилац може ускратити присуство родитељима, односно стараоцу или усвојоцу малолетника ако је таква одлука у интересу малолетника и тада тужилац радње спроводи у присуству представника органа старатељства или представника установе за смјештај малолетника.

Привремени смјештај малолетника у току припремног поступка

Члан 94.

(1) Судија може на приједлог тужиоца одредити да се малолетник у току припремног поступка привремено смјести у прихватилиште или сличну установу за прихват малолетника ако је то потребно ради издвајања малолетника из средине у којој је живио или ради пружања помоћи, заштите или смјештаја малолетника, а посебно ако је то потребно ради отклањања опасности од понављања кривичног дјела.

(2) Против рјешења о привременом смјештају малолетника жалбу могу уложити у року од 24 часа малолетник, родитељ, усвојилац, односно старалац и бранилац. О жалби одлучује вијеће за малолетнике истог суда у року од 24 часа од часа пријема жалбе, с тим да жалба не задржава извршење.

(3) Извршење мјере привременог смјештаја спроводи се према одредбама које вриједје за установе, а у погледу

дужине трајања, контроле оправданости трајања овог смјештаја и других права примјењују се одредбе овог закона које се односе на малолетнике у притвору.

(4) Трошкови смјештаја малолетника исплаћују се из буџетских средстава тужилаштва и чине саставни дио трошкова кривичног поступка.

4. Мјере за обезбјеђење присуства малолетника и успјешно вођење кривичног поступка

Мјере забране

Члан 95.

(1) Када су испуњени услови из члана 189. став 1. т. а), б) и в) Закона о кривичном поступку, суд може на приједлог странака или браниоца или по службеној дужности према малолетнику умјесто одређивања и продужења притвора одредити мјере забране, и то:

- а) забрану напуштања боравишта и забрану путовања без одобрења,
- б) забрану посјеђивања одређених мјеста или подручја,
- в) забрану састајања с одређеним лицима,
- г) наредити да се повремено јавља одређеном државном органу и
- д) наредити да се млађој пунољетном лицу привремено одузме путна исправа уз забрану издавања нових исправа, као и забранити коришћење личне карте за прелазак државне границе Босне и Херцеговине.

(2) Када одређује мјере забране, суд сходно примјењује одредбе чл. 183, 183а, 183б, 183в. и 183г. Закона о кривичном поступку.

Лишење слободе

Члан 96.

(1) Овлашћено службено лице може малолетно лице лишиати слободе ако постоје основи сумње да је извршило кривично дјело и ако постоје разлози предвиђени из члана 189. став 1. т. а), б) и в) Закона о кривичном поступку.

(2) Приликом лишења слободе и током боравка малолетника у надлежној организационој јединици Министарства унутрашњих послова сви контакти овлашћеног службеног лица са малолетником се обављају на начин који у пуној мјери поштује личност малолетника и подржава његову добробит. Било који поступци који нарушавају физичко и ментално здравље малолетника су забрањени.

(3) О лишењу слободе овлашћено службено лице одмах обавјештава родитеља, односно стараоца или усвојоца малолетника, браниоца и надлежни орган старатељства. Уколико родитељи или стараоци малолетника нису доступни, они се обавјештавају у што краћем року.

(4) Испитивање малолетника врши тужилац или уз одобрење тужиоца овлашћено службено лице, који обезбјеђују присуство родитеља, односно стараоца или усвојоца.

(5) Када се малолетник први пут испитује, прије почетка испитивања тужилац или овлашћено службено лице обавјештава малолетника у писаној форми, а након тога и усмено на матерњем језику на њему разумљив начин о правима из члана 142. став 2. Закона о кривичном поступку, а посебно о праву да у присуству браниоца, родитеља, односно стараоца или усвојоца, или представника органа старатељства буде испитан од стране тужиоца или овлашћеног службеног лица.

(6) Овлашћено службено лице је дужно малолетно лице без одлагања, а најкасније у року од 12 часова довести тужиоцу и обавјестити га о разлозима и времену лишења слободе. Ако малолетник лишен слободе не буде доведен тужиоцу у овом року, пушта се на слободу.

Посебна правила поступања током лишења слободе

Члан 97.

(1) Малолетник лишен слободе за вријеме док се налази у надлежној организационој јединици Министарства

унутрашњих послова и током задржавања у тужилаштву, смјешта се у просторију тако да није у контакту са одраслима.

(2) Довођење малолјетника се обавља на начин који штити његово достојанство и претпоставку невиности.

(3) Малолјетнику се приликом лишења слободе и стављања у притвор одузимају предмети у вези са кривичним дјелом и предмети које не смије имати у притвору према правилима кућног реда, а има право да задржи личне ствари и право на одговарајућу медицинску његу која укључује и љекарски преглед након лишавања слободе.

Одлучивање тужиоца након довођења малолјетника лишеног слободе

Члан 98.

Након што му је малолјетно лице доведено, тужилац је дужан без одлагања, а најкасније у року од 12 часова од довођења, испитати малолјетника ако већ није испитан и одлучити да ли ће судији ставити приједлог за изрицање мјера забране из члана 95. овог закона или привременог смјештаја у складу са чланом 94. овог закона или приједлог за одређивање притвора или ће га пустити на слободу. Приликом предлагања тужилац увијек даје предност мјерама забране, а потом мјери привременог смјештаја, док притвор као крајњу мјеру предлаже само ако се претходним мјерама не може обезбиједити присуство малолјетника током суђења.

Одређивање притвора

Члан 99.

(1) Ако постоји основана сумња да је малолјетник учинио кривично дјело, судија може одредити притвор када постоје разлози предвиђени чланом 189. став 1. т. а), б) и в) Закона о кривичном поступку.

(2) Прије доношења рјешења о одређивању притвора судија малолјетника одмах упознаје са приједлогом из члана 98. овог закона, саслушава на те околности и најкасније у року од 12 часова од пријема приједлога тужиоца одлучује о одређивању притвора или малолјетника пушта на слободу.

(3) Ако постоје околности због којих не може поступати судија за малолјетнике, о притвору ће одлучује судија са посебним знањима кога одреди предсједник суда, о чему се обавјештава судија за малолјетнике.

(4) Против рјешења којим је одређен притвор допуштена је жалба вијећу из члана 17. став 3. овог закона у року од 24 часа од часа пријема овог рјешења. Жалба не задржава извршење рјешења.

(5) Ако судија не прихвати приједлог тужиоца за одређивање притвора, доноси рјешење којим се приједлог одбија и малолјетника одмах пушта на слободу. Тужилац на ово рјешење може уложити жалбу, али жалба не задржава извршење рјешења.

(6) У случајевима из ст. 4. и 5. овог члана вијеће је дужно одлуку о жалби донијети у року од 24 часа.

Трајање притвора

Члан 100.

(1) По рјешењу судије притвор може трајати најдуже 30 дана од дана лишења слободе, уз обавезу вијећа да врши контролу неопходности притвора сваких 10 дана, уз претходно изјашњење тужиоца о радњама предузетим за период који претходи контроли. Ако тужилац не поступи на овај начин обавјештава се главни тужилац окружног тужилаштва ради предузимања потребних мјера за испуњење захтјева из овог става.

(2) Притвор се одлуком вијећа из члана 17. став 3, по образложеном приједлогу тужиоца, може продужити за највише два мјесеца. Против рјешења вијећа допуштена је жалба о којој одлучује вијеће другостепеног суда у року од 24 часа по пријему жалбе.

(3) О притварању малолјетника судија одмах обавјештава родитеља, староца или установу којој је малолјетник повјерен на васпитање и чување, као и орган старатељства.

(4) У току припремног поступка, а прије истека трајања притвора, судија на приједлог тужиоца укида притвор и малолјетника одмах пушта на слободу.

Трајање притвора након окончања припремног поступка

Члан 101.

Након достављања приједлога за изрицање кривичне санкције, притвор се на образложен приједлог тужиоца може продужити по одлуци вијећа из члана 17. став 3. овог закона за још 90 дана, уз контролу притвора сваких 30 дана и уз претходно изјашњење тужиоца о предузетим радњама за период који претходи контроли. Против тог рјешења допуштена је жалба вијећу другостепеног суда из члана 17. став 2. овог закона који о жалби одлучује у року од 24 часа од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење рјешења.

Притвор након изрицања кривичне санкције

Члан 102.

(1) Притвор се одмах укида ако је суд донио рјешење да се према малолјетнику обустави поступак из разлога предвиђених чланом 289. т. б), г) и д) и чланом 290. Закона о кривичном поступку или када суд нађе да није циљесходно малолјетнику изрећи заводску васпитну мјеру или казну, него малолјетнику изрекне васпитну мјеру из члана 32. став 1. т. а) и б) овог закона.

(2) Послије изрицања заводске васпитне мјере или казне малолјетничког затвора, притвор може трајати најдуже још два мјесеца. Ако за то вријеме не буде изречена другостепена одлука којом се потврђује или преиначује првостепена одлука, притвор се укида и малолјетник одмах пушта на слободу. Ако у року од два мјесеца буде изречена другостепена одлука којом се првостепена одлука укида, притвор може трајати још 30 дана од изрицања другостепене одлуке.

(3) Ако се малолјетник налази у притвору, а одлука којом му је изречена заводска васпитна мјера или казна малолјетничког затвора постала правоснажна, малолјетник се може пустити на слободу до упућивања у установу за извршење заводске васпитне мјере или казне.

(4) Вријеме проведено у притвору или установама привременог смјештаја из чл. 94. и 112. овог закона, као и свако лишење слободе у вези са кривичним дјелом, урачунава се у вријеме трајања изречене заводске васпитне мјере и казне малолјетничког затвора у складу са чланом 44. став 1. Кривичног закона.

Поступање према малолјетнику у притвору

Члан 103.

(1) Малолјетник се налази у притвору одвојено од пунољетних лица.

(2) Док се налази у притвору малолјетнику се омогућавају услови корисни за његово васпитање и занимање.

(3) Судија има према притвореним малолјетницима иста овлашћења која по Закону о кривичном поступку припадају судији за претходни поступак, односно судији за претходно саслушање, и може у свако доба обилазити притвореника, са њим разговарати и од њега примати притужбе.

(4) Обилазак малолјетника у притвору врши и тужилац.

(5) По налогу судије и тужиоца обилазак притвореног малолјетника може обавити сваких 20 дана стручни савјетник суда и тужилаштва. О обиласку притвореника сачињава се извјештај који је саставни дио списка.

5. Поступање након окончања припремног поступка

Образложени приједлог

Члан 104.

(1) Након што испита све околности које се односе на извршење кривичног дјела, зрелост и друге околности ко-

је се тичу личности малолетника и прилика у којима живи, тужилац је дужан у року од осам дана по окончању припремног поступка доставити судији образложен приједлог за изрицање васпитне мјере или казне. У случају да тужилац након окончања припремног поступка нађе да нема доказа да је малолетник учинио кривично дјело, доноси наредбу о обустави припремног поступка.

(2) Приједлог тужиоца садржи: име и презиме малолетника, његове године живота, опис и законски назив кривичног дјела, доказе из којих произилази да је малолетник учинио кривично дјело, образложење које треба да садржи оцјену степена зрелости малолетника, као и разлоге који оправдавају примјену предложене васпитне мјере или казне малолетничког затвора, а не примјену васпитне препоруке у складу са чланом 90. ст. 1, 4. и 5. овог закона.

(3) Битни садржај прикупљених података из члана 92. овог закона о личности малолетника образлажу се тако да то, колико је могуће, не дјелује штетно на његово васпитање.

(4) Приликом достављања приједлога за изрицање васпитне мјере или казне тужилац доставља и доказе којима поткрепљује наводе из приједлога.

Неслагање судије са приједлогом тужиоца

Члан 105.

(1) Ако тужилац није дао образложене разлоге због којих није поступио у складу са чланом 89. став 3. или чланом 90. ст. 1. и 2. овог закона, судија може изразити своје неслагање са приједлогом тужиоца за изрицање санкције и затражити да вијеће из члана 17. став 3. у року од три дана о томе донесе одлуку. Вијеће одлуку доноси по саслушању тужиоца.

(2) Вијеће може одлучити да се предмет врати тужиоцу ради поступања у складу са чл. 89. и 90. овог закона или одлучити да судија поступи у складу са чланом 106. овог закона, а ако нису испуњени услови примјене члана 106. овог закона да поступи по приједлогу тужиоца за изрицање кривичне санкције.

Разматрање могућности и оправданости примјене васпитне препоруке

Члан 106.

(1) Прије доношења одлуке о приједлогу тужиоца за изрицање васпитне мјере или казне малолетничког затвора за кривична дјела из члана 89. став 1. овог закона или након што је вијеће донијело одлуку у складу са чланом 105. став 2. овог закона, судија је дужан размотрити могућност и оправданост примјене васпитне препоруке. О таквом начину рјешавања конкретних случаја, природи, садржају, трајању, посљедицама примјене васпитне препоруке, као и посљедицама одбијања сарадње, извршења и испуњења васпитне препоруке, судија обавјештава малолетника и родитеље, односно стараоца или усвојоца.

(2) Ако судија нађе да с обзиром на природу кривичног дјела и околности под којима је извршено, ранији живот малолетника и његова лична својства, вођење поступка и изрицање васпитне мјере или казне малолетничког затвора према малолетнику не би било цјелисходно, поступа у складу са одредбама чл. 24, 25, 26. и 27. овог закона.

(3) Судија доноси рјешење којим се изриче васпитна препорука када малолетник пристаје да испуни своју обавезу преузету васпитном препоруком. Док траје примјена васпитне препоруке орган старатељства судији доставља извјештај о њеној примјени.

(4) Ако су испуњени услови за изрицање васпитне препоруке и након што уз сарадњу и надзор органа старатељства малолетник испуни обавезу преузету васпитном препоруком, судија доноси рјешење о непоступању по приједлогу тужиоца за изрицање предложене кривичне санкције и о томе по потреби обавјештава оштећеног и упућује га да свој имовинскоправни захтјев може остварити у парничном поступку. Против рјешења судије жалба није допуштена.

(5) Ако малолетник дјелимично испуни обавезу преузету васпитном препоруком, односно када није остварена потпуна компензација примјеном васпитне препоруке, судија одлучује на начин предвиђен у ставу 3. овог члана када нађе да изрицање кривичне санкције према малолетнику не би било цјелисходно.

(6) Ако се на основу извјештаја органа старатељства утврди да малолетник без оправданог разлога одбија да испуни обавезу преузету васпитном препоруком или је неуредно извршава, судија поступа у складу са чланом 108. овог закона.

(7) Приликом разматрања могућности изрицања васпитне препоруке, признање малолетника да је учинио кривично дјело не може бити коришћено против њега у било којем другом накнадном поступку.

Прихватање и поступање по приједлогу тужиоца

Члан 107.

(1) Када судија прими приједлог тужиоца за изрицање васпитне мјере или казне малолетничког затвора, односно одлуку вијећа из члана 105. став 2. овог закона, приједлог тужиоца доставља малолетнику и његовом браниоцу.

(2) Малолетник и бранилац могу у року од три дана од дана уручења приједлога изјавити претходне приговоре из члана 241. став 1. Закона о кривичном поступку, о којима вијеће одлучује у року од осам дана. Рок за подношење претходних приговора може се на приједлог браниоца продужити, али не може бити дужи од 15 дана од дана уручења приједлога из става 1. овог члана.

(3) Након што буде одлучено о претходним приговорима, судија доказе из члана 104. став 4. овог закона доставља тужиоцу, а предмет судији ради заказивања сједнице или главног претреса.

(4) Судија који је као члан вијећа одлучивао о приговорима не може учествовати у суђењу. Против рјешења вијећа жалба није допуштена.

Заказивање сједнице или главног претреса

Члан 108.

(1) Након што прими приједлог тужиоца за изрицање васпитне мјере или казне малолетничког затвора, односно након што вијеће одбије претходне приговоре или одлучи у складу са чланом 105. став 2. овог закона, судија је дужан у року од осам дана од дана пријема приједлога, односно доношења одлуке вијећа заказати сједницу или главни претрес.

(2) Казна малолетничког затвора и заводске мјере изричу се само по одржаном главном претресу. Остале васпитне мјере могу се изрећи на сједници.

(3) Судија саопштава малолетнику васпитну мјеру или казну која му је изречена.

Одлучивање о приједлогу тужиоца на сједници

Члан 109.

(1) На сједницу се позивају тужилац, малолетник, бранилац, родитељи, усвојилац, односно старац малолетника, а о сједници се обавјештава и може јој присуствовати представник органа старатељства.

(2) Сједници обавезно присуствују тужилац, малолетник и његов бранилац. Уколико тужилац или бранилац неоправдано изостану са сједнице, судија поступа сходно одредбама чл. 252. и 255. Закона о кривичном поступку.

(3) Недолазак родитеља, односно стараоца или усвојоца малолетника и представника органа старатељства не спречава суд да одржи сједницу.

(4) Када родитељ, односно старац није у могућности да присуствује сједници или није способан или је непознат или када малолетнику није постављен посебни старац, судија у интересу малолетника позива представника органа старатељства и тада је његово присуство обавезно све до правоснажног окончања поступка.

(5) На сједници тужилац чита приједлог и уkratко излаже доказе који се односе на кривично дјело и подат-

ке о личности малолјетника до којих је дошао током припремног поступка, као и разлоге који оправдавају стављање приједлога за изрицање кривичне санкције. Када излаже податке који се тичу личности малолјетника, тужилац поступа обазриво, како изношење ових података не би штетило даљем развоју малолјетника.

(6) На сједници малолјетник и његов бранилац излажу одговор на приједлог тужиоца, а ако сједници присуствују родитељ, односно старалац или усвојилац малолјетника и представник органа старатељства, они могу давати појашњења и стављати приједлоге.

(7) У овој фази поступка важи сходна примјена одредаба Закона о кривичном поступку о измјени оптужбе на главном претресу, с тим што је судија без приједлога тужиоца овлашћен да одлуку донесе на основу презентовањих доказа и чињеничног стања које је утврђено на сједници.

Одлучивање на главном претресу

Члан 110.

(1) Када се одлучује на основу главног претреса, сходно се примјењују одредбе Закона о кривичном поступку о руковођењу главним претресом, о одлагању и прекидању главног претреса, о записнику и о току главног претреса, али судија може, увијек по саслушању странака, одступити од ових правила ако сматра да њихова примјена за конкретни случај не би била цијелисходна.

(2) Осим малолјетника, главном претресу обавезно присуствују тужилац, бранилац и представник надлежног органа старатељства. Ако тужилац или бранилац неоправдано изостану са главног претреса, судија предузима мјере у складу са општим одредбама Закона о кривичном поступку. О неоправданом изостанку представника органа старатељства, обавјештава се руководиоца тог органа.

(3) Поред лица чије је присуство обавезно на главном претресу, на главни претрес позивају се родитељи малолјетника и усвојилац, односно старалац малолјетника. Када родитељ, односно старалац или усвојилац није у могућности да присуствује главном претресу или није способан или је непознат, судија може, ако нађе да је то у најбољем интересу малолјетника, поставити посебног староца. Недолазак родитеља малолјетника, усвојоца, односно староца или посебног староца малолјетника не представља сметњу за одржавање главног претреса.

(4) У овој фази поступка сходно се примјењују одредбе Закона о кривичном поступку о измјени оптужбе на главном претресу, с тим што је судија без приједлога тужиоца овлашћен да одлуку донесе на основу презентовањих доказа и чињеничног стања које је утврђено на главном претресу.

Искључење јавности

Члан 111.

(1) Када се суди малолјетнику, јавност је увијек искључена.

(2) Судија може допустити да главном претресу буду присутна лица која се баве заштитом и васпитањем малолјетника или сузбијањем преступништва младих, као и научни радници.

(3) У току главног претреса судија може наредити да се, осим тужиоца, браниоца и представника органа старатељства, са засједања удаље сва или поједина лица.

(4) За вријеме извођења појединих доказа или говора странака, судија може наредити да се малолјетник удаљи са засједања, и то због могућег штетног утицаја на његово васпитање. Ако је то важно за одбрану малолјетника, бранилац га обавјештава о садржају и току поступка за вријеме његове одсутности.

Привремени смјештај малолјетника у току поступка

Члан 112.

(1) У току поступка судија може на приједлог тужиоца, браниоца или ако сам оцијени да је то неопходно, доијети рјешење о привременом смјештају малолјетника у

складу са чланом 94. овог закона, а може и укинути рјешење које је о томе раније донесено.

(2) Трошкови смјештаја малолјетника исплаћују се из буџетских средстава суда и чине саставни дио трошкова кривичног поступка.

Одлуке судије за малолјетнике

Члан 113.

(1) Судија није везан за приједлог тужиоца при одлучивању хоће ли према малолјетнику изрећи казну или примјенити васпитну мјеру.

(2) Судија рјешењем обуставља поступак у случајевима када суд на основу члана 289. т. б), г) и д) Закона о кривичном поступку доноси пресуду којом се оптужба одбија или којом се по члану 290. Закона о кривичном поступку оптужени ослобађа од оптужбе, као и када нађе да није цијелисходно изрећи малолјетнику ни васпитну мјеру нити казну.

(3) Судија доноси рјешење и када изриче васпитну мјеру малолјетнику. У изреци овог рјешења наводи се само која се мјера изриче, али се малолјетник не оглашава кривим за кривично дјело које му се ставља на терет. У образложењу рјешења наводи се опис дјела и околности које оправдавају примјену изречене васпитне мјере.

(4) Разлози за одлуку из става 3. овог члана који би могли штетно утицати на васпитање малолјетника неће се изложити.

(5) Када се доноси рјешење о обустави поступка, у образложењу се наводи опис дјела и околности које оправдавају такву одлуку, при чему се не излажу разлози који би могли штетно утицати на васпитање малолјетника.

(6) Пресуда којом се малолјетнику изриче казна малолјетничког затвора доноси се у облику који прописује Закон о кривичном поступку за пресуду којом се оптужени оглашава кривим.

Контрола поступка

Члан 114.

(1) За свако продужење рока из члана 108. став 1. овог закона судија мора имати одобрење предсједника суда.

(2) Главни претрес се одлаже или прекида само изузетно. О сваком одлагању или прекидању главног претреса судија обавјештава предсједника суда и износи разлоге за одлагање, односно прекидање.

(3) Судија је дужан издати рјешење, односно пресуду у писаном облику, и то у року од осам дана од дана саопштавања донесене одлуке, а у посебно сложеним случајевима у року од 15 дана.

(4) Судија обавјештава предсједника суда сваких 15 дана који предмети малолјетника нису окончани и о разлозима због којих је по појединим предметима поступак још у току. Предсједник суда, по потреби, предузима мјере да се поступак убрза.

Трошкови поступка и имовинскоправни захтјев

Члан 115.

(1) Суд може малолјетника обавезати на плаћање трошкова кривичног поступка и на испуњење имовинскоправног захтјева само ако је малолјетнику изрекао казну малолјетничког затвора.

(2) Ако је према малолјетнику изречена васпитна мјера или је поступак обустављен, трошкови поступка падају на терет буџетских средстава суда, а општењени се ради остваривања имовинскоправног захтјева упућује на парнични поступак.

(3) Ако малолјетник има приходе или имовину, судија може одредити да плати трошкове кривичног поступка и испуни имовинскоправни захтјев и када према њему буде изречена васпитна мјера, односно када судија нађе да није цијелисходно према малолјетнику изрећи казну малолјетничког затвора, нити васпитну мјеру.

(4) Трошкови поступка посредовања (медијације) падају на терет буџетских средстава тужилаштва или суда.

6. Правни лијекови**Жалба против пресуде и рјешења**

Члан 116.

(1) Против пресуде којом је малолјетнику изречена казна малолјетничког затвора, против рјешења којим је малолјетнику изречена васпитна мјера и против рјешења о обустави поступка из члана 113. став 2. овог закона могу поднијети жалбу сва лица која имају право на жалбу против пресуде из члана 299. Закона о кривичном поступку, и то у року од осам дана од дана пријема пресуде, односно рјешења.

(2) Бранилац, тужилац, брачни, односно ванбрачни друг, сродник по крви у правој линији, усвојилац, старац, брат, сестра и хранилац могу поднијети жалбу у корист малолјетника и без његове воље.

(3) Лица која су поднијела жалбу у корист малолјетника могу одустати од жалбе само уз његову сагласност.

(4) Жалба против рјешења којим се изриче васпитна мјера која се издржава у установи или пресуде којом је изречена казна малолјетничког затвора задржава извршење одлуке ако судија, уз сагласност са родитељима малолјетника и по саслушању малолјетника, не одлучи другачије.

(5) На сједницу вијећа другостепеног суда увијек се позива тужилац, малолјетник, бранилац, родитељи, усвојилац, односно старац малолјетника. О сједници се обавјештава и може јој присуствовати представник органа старатељства. Недолазак странака и браниоца, који су уредно обавијештени о сједници не спречава другостепени суд да одржи сједницу.

Одлуке вијећа за малолјетнике другостепеног суда и забрана reformatio in peius

Члан 117.

(1) Вијеће другостепеног суда може преиначити првостепену одлуку изрицањем теже санкције према малолјетнику само ако је то предложено у жалби тужиоца.

(2) Ако првостепеном одлуком није изречена казна малолјетничког затвора или заводска мјера вијеће другостепеног суда може ту казну, односно мјеру изрећи само ако одржи претрес. Малолјетнички затвор у дужем трајању или заводска мјера тежа од оне изречене првостепеном одлуком, може се изрећи и у сједници другостепеног вијећа за малолјетнике.

Жалба на првостепену одлуку

Члан 118.

(1) Против одлуке другостепеног суда дозвољена је жалба у случајевима:

а) ако је вијеће за малолјетнике другостепеног суда преиначило првостепену одлуку којом је према малолјетнику обустављен поступак или изречена васпитна мјера из члана 32. став 1. т. а) и б) овог закона и након одржаног претреса изрекло казну малолјетничког затвора или заводску васпитну мјеру из члана 32. став 1. тачка в) овог закона и

б) ако је вијеће за малолјетнике другостепеног суда на сједници поводом жалбе изрекло казну малолјетничког затвора у дужем трајању или заводску мјеру тежу од оне која је изречена првостепеном одлуком.

(2) О жалби против другостепене одлуке одлучује суд трећег степена, у вијећу састављеном од троје судија одређених распоредом послова у том суду који имају посебна знања из области права дјетета и преступништва младих.

(3) Одредбе члана 315. Закона о кривичном поступку примјењују се и на саопштеног који није изјавио жалбу против другостепене одлуке.

(4) Пред овим вијећем не може се одржати претрес.

Ванредни правни лијекови

Члан 119.

(1) Одредбе Закона о кривичном поступку о понављању кривичног поступка завршеног правоснажном

пресудом сходно се примјењу и на понављање поступка завршеног пресудом којом је према малолјетнику изречена казна малолјетничког затвора или донесено рјешење о примјени васпитне мјере, односно о обустави поступка.

(2) Одредбе Закона о кривичном поступку о захтјеву за заштиту законитости сходно се примјењују и на правоснажне одлуке којима је изречена казна малолјетничког затвора или васпитне мјере.

7. Надзор суда над спровођењем мјера**Извјештај о понашању малолјетника**

Члан 120.

(1) Управа установе у којој се према малолјетнику извршава казна малолјетничког затвора и заводска васпитна мјера, дужна је да свака два мјесеца достави тужилаштву и суду који је изрекао васпитну мјеру извјештај о понашању малолјетника. Стручни савјетници суда и тужилаштва, а тамо гдје савјетника нема, судија и тужилац обиласком завода или установе у којима се васпитна мјера извршава, прати извршење изречене васпитне мјере.

(2) Обилазак малолјетника смјештених у заводе и установе из става 1. овог члана стручни савјетници, односно судија и тужилац обављају најмање два пута у току године.

(3) Надлежни орган старатељства је дужан сваких шест мјесеци доставити извјештај суду и тужилаштву о извршењу осталих васпитних мјера. Судија може, када нађе да је то потребно, тражити извјештај у краћем року.

(4) Извјештаји из ст. 1, 2. и 3. овог члана чине саставни дио списка.

Измјена одлуке и обустава извршења

Члан 121.

(1) Када су испуњени услови за измјену одлуке о изреченој васпитној мјери прописани чланом 45. овог закона, одлуку о измјени доноси судија који је донио рјешење о васпитној мјери ако сам нађе да је то потребно или на приједлог тужиоца, малолјетника, његових родитеља, усвојоца, односно староца, управника завода, односно установе или органа старатељства коме је повјерен надзор над малолјетником.

(2) Прије доношења одлуке судија саслушава тужиоца, малолјетника, родитеља, усвојоца, односно староца малолјетника или друга лица, а од завода или установе у којој се извршава заводска мјера, односно од органа старатељства или других органа и установе, прибавља и потребне извјештаје о понашању малолјетника и достигнутом степену успјешности у спровођењу васпитне мјере.

(3) По одредбама ст. 1. и 2. овог члана доноси се и одлука о обустављању извршења васпитне мјере и о условном отпусту из члана 43. овог закона.

(4) Одлуку о измјени одлуке о васпитној мјери или о обустави извршења мјере или условном отпусту доноси судија на сједници којој обавезно присуствују малолјетник и његови родитељи, односно старац или усвојилац малолјетника, тужилац, бранилац и представник органа старатељства, односно завода или установе гдје се васпитна мјера извршава.

Поступање у односу на мјере безбједности

Члан 122.

(1) Ако се малолјетник без оправданог разлога током трајања одгојеног извршења казне малолјетничког затвора или условног отпуста из завода или установе не подвргне амбулантном лијечењу на слободи, суд може на приједлог тужиоца или на приједлог установе или амбуланте у којој се малолјетник лијечио или имао лијечити, органа старатељства или по службеној дужности, одредити да се мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења или обавезног лијечења од зависности принудно изврши у здравственој или некој другој специјализованој установи или ће обуставити извршење мјере безбједности ако утврди да је престала потреба за лијечењем малолјетника.

(2) Прије доношења одлуке из става 1. овог члана суд, ако је то потребно, прибавља и мишљење одговарајућег вјештака - вјештака.

Поступак за накнадно изрицање казне малолетничког затвора
Члан 123.

(1) Малолетнику којем је одгођено изрицање казне малолетничког затвора из члана 54. овог закона ова казна на приједлог тужиоца може бити накнадно изречена у складу са чланом 55. овог закона.

(2) О приједлогу тужиоца одлучује суд који је надлежан да одлучује о новоуочишеном кривичном дјелу. Ако малолетник не испуњава посебне обавезе или се супротставља извршењу изречене васпитне мјере, о приједлогу тужиоца одлучује суд који је одложио извршење казне. Главни претрес и пресуда ограничавају се на питање одмјеравања казне и разлоге за њено накнадно изрицање, односно неизрицање.

(3) Против одлуке о одбијању приједлога за накнадно изрицање казне тужилац има право жалбе, а против одлуке о изреченој казни лица из члана 116. ст. 1. и 2. овог закона.

(4) Ако казна не буде изречена најкасније у року од шест мјесеци од дана престанка времена провјеравања или од завршетка поступка због новог кривичног дјела на основу члана 55. став 4. овог закона, првостепени суд који је одложио изрицање казне малолетничког затвора доноси рјешење којим се утврђује брисање те осуде. Рјешење се доставља осуђеном, његовом родитељу, односно староцу или усвојоцу, браниоцу, тужиоцу и органу надлежном за вођење казнене евиденције.

V - ПРИМЈЕНА МЈЕРЕ УПОЗОРЕЊА, ВАСПИТНИХ ПРЕПОРУКА И ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

1. Примјена мјере упозорења, васпитних препорука и извршење кривичних санкција

Посебни подзаконски акти
Члан 124.

(1) Примјена мјере упозорења из члана 22. овог закона регулише се посебним подзаконским актом који доноси министар унутрашњих послова.

(2) Примјена васпитних препорука из члана 26. овог закона регулише се посебним подзаконским актом који доноси министар.

Примјена одредаба о извршењу кривичних санкција
Члан 125.

Одредбе о извршењу кривичних санкција према малолетницима примјењују се и на пунолетне учиноце кривичних дјела којима је изречена васпитна мјера или казна малолетничког затвора, као и на лица која за вријеме извршења тих санкција постану пунолетна.

Индивидуални приступ
Члан 126.

(1) У току извршавања кривичних санкција према малолетнику треба поступати на начин који одговара његовом узрасту, степену зрелости и другим својствима личности, уз поштовање достојанства малолетника, подстицање његовог цијеловитог развоја и учешћа у сопственој ресоцијализацији, придржавајући се савремених педагошких, психолошких и педолошких знања и искустава.

(2) Малолетнику се омогућавају услови за стицање основног и средњег стручног образовања и радног оспособљавања, као и слободно креативно изражавање и изражавање вјерских осјећаја и вршење вјерских обреда.

Здравље малолетника
Члан 127.

(1) Брига о здрављу малолетника према коме се извршава заводска васпитна мјера или казна малолетничког

затвора обезбјеђује се у складу са прихваћеним медицинским стандардима који се примјењују према малолетницима у широј заједници.

(2) Малолетници према којима се извршава заводска васпитна мјера или казна малолетничког затвора подвргавају се најмање једном годишње систематском прегледу од стране одговарајуће здравствене установе. Извјештај о здравственом стању се доставља судији и тужиоцу, родитељу, односно староцу или усвојоцу малолетника, као и стручним савјетницима или органу старатељства.

(3) Посебна пажња посвећује се потребама трудних малолетница и мајки са бебама, наркомана, алкохоличара и малолетника са посебним потребама.

(4) Најмање два пута годишње саставља се извјештај о психичком стању малолетника и доставља судији који врши надзор, односно има увид у извршење кривичне санкције из става 1. овог члана, тужиоцу, родитељу, односно његовом староцу или усвојоцу, као и органу старатељства.

Програми поступања
Члан 128.

(1) Извршење васпитне мјере и казне малолетничког затвора заснива се на појединачном програму поступања са малолетником који је прилагођен његовој личности и у складу је са савременим достигнућима науке, педагошке и педолошке праксе.

(2) Појединачни програми се израђују на основу цијеловитог сагледавања зрелости и других својстава личности малолетника, његовог узраста, нивоа образовања, ранијег живота малолетника и понашања у социјалној средини, облика поремећаја понашања, врсте кривичног дјела и околности под којима је учињено.

(3) Појединачним програмом посебно се утврђују: ниво зрелости малолетника, друга својства његове личности, могућност укључења у процес образовања и радног оспособљавања, коришћење и организација слободног времена, рад са родитељем, усвојоцем или староцем малолетника и другим члановима његове породице, као и други облици психосоцијалног, педагошког и педолошког утицаја на малолетника.

Трошкови извршења кривичних санкција
Члан 129.

(1) Трошкови извршења кривичних санкција према малолетнику падају на терет буџета Републике Српске.

(2) Родитељ, усвојилац или старалац малолетника, односно друго лице које је по закону обавезно да издржава малолетника, као и малолетник који има приходе или имовину, у правилу нису дужни али могу да снесу дио трошкова извршења посебних обавеза, мјера појачаног надзора у другој породици, упућивања у васпитну установу, упућивања у васпитно-поправни дом и казне малолетничког затвора.

(3) О висини подмирења дијела трошкова, исхране и задовољавања других личних потреба малолетника одлучује суд на приједлог лица из става 2. овог члана и она може бити у висини износа минималне плате на нивоу Републике Српске коју утврђује Завод за статистику Републике Српске за мјесец који претходи мјесцу одлучивања или у висини коју предложи подносилац приједлога. У овом случају суд најприје доноси одлуку о изрицању кривичне санкције, а након тога наставља поступак за одлучивање о подмирењу дијела трошкова и о томе доноси посебно рјешење.

Измјена одлуке о трошковима
Члан 130.

(1) На приједлог лица из члана 129. став 2. овог закона, односно на приједлог органа старатељства, друге породице, завода или установе у којој се кривична санкција извршава, судија може посебним рјешењем измијенити одлуку о подмиревању дијела трошкова исхране и задовољавања других личних потреба малолетника смје-

пштеног у заводу или установи, односно трошкова наста-
лих извршењем васпитних мјера, посебних обавеза или
појачаног надзора у другој породици.

(2) Подмиривање трошкова кривичних санкција лица
из члана 129. става 2. овог закона траје док, у односу на
та лица, траје њихова законска обавеза издржавања мал-
ољетника, а у односу на малољетника док је у могућности
да сноси трошкове извршења кривичне санкције.

Предузимање мјера ради заштите права малољетника Члан 131.

Када судија у току извршења кривичне санкције утвр-
ди да постоје чињенице и околности које упућују на по-
требу предузимања мјере ради заштите права малољетни-
ка, дужан је да о томе обавијести надлежни орган старате-
лства по мјесту пребивалишта или боравишта малољет-
ника.

Право на приговор Члан 132.

(1) Малољетник који сматра да је лишен одређених
права или да су му она повријеђена, као и да су учињене
друге незаконитости или неправилности у току извршења
заводске васпитне мјере или казне малољетничког затво-
ра, има право приговора руководиоцу установе у којој се
та кривична санкција извршава.

(2) Поводом приговора малољетника, руководилац
установе у којој се васпитна мјера, односно казна мал-
ољетничког затвора извршава, доноси у року од три дана
образложено рјешење којим се приговор одбија као неос-
нован или се утврђује његова потпуна или дјелимична
основаност, у ком случају се хитно предузимају одговара-
јуће мјере за отклањање учињених повреда или лишавање
права малољетника, односно других незаконитости или
неправилности. Рјешење мора садржати поуку о правном
лијеку.

(3) Против рјешења руководиоца установе о пригово-
ру малољетник може, у року од осам дана од пријема
рјешења, поднети жалбу судији суда који врши надзор
над извршењем васпитне мјере, односно који је изрекао
казну малољетничког затвора.

2. Извршење васпитних мјера

Извршење Члан 133.

(1) Васпитна мјера се извршава по правоснажности
одлуке и када извршење нема законских сметњи, осим ако
овим законом није друкчије одређено.

(2) За извршење васпитних мјера надлежан је орган
старатељства, ако овим законом није друкчије одређено.

Надзор и контрола извршења Члан 134.

Надзор над извршењем и контролу извршења васпит-
не мјере врши судија који је изрекао васпитну мјеру.

Непосредни надзор Члан 135.

(1) Судија и тужилац најмање једном годишње врше не-
посредни надзор и контролу извршења васпитних мјера.

(2) Извјештаји о току и резултатима извршења вас-
питних мјера прибављају се и достављају у складу са чла-
ном 120. овог закона.

2.1. Извршење мјера посебних обавеза

Надзор над извршењем Члан 136.

(1) На захтјев судије надлежни орган старатељства ду-
жан је да достави извјештај о току и резултатима
извршења изречене мјере посебне обавезе из члана 35.
става 2. овог закона.

(2) Прибављање извјештаја из става 1. овог члана су-
дија може повјерити и стручном савјетнику из члана 22.
овог закона.

(3) Извршење мјере посебних обавеза регулише се по-
себним подзаконским актом из члана 35. став 9. овог за-
кона.

2.2. Извршење мјере упућивања у васпитни центар

Надлежност и спровођење Члан 137.

(1) Орган старатељства надлежан према мјесту преби-
валишта или боравишта малољетника у вријеме када је
одлука којом је изречена мјера упућивања у васпитни
центар постала извршна, надлежан је и за извршење ове
васпитне мјере.

(2) Орган старатељства из става 1. овог члана стара се
о спровођењу мјере дневног боравка у центру.

Боравак малољетника у васпитном центру Члан 138.

(1) Малољетник за вријеме извршења ове мјере остаје
код својих родитеља, усвојоца или стараоца и наставља
да похађа школу или одлази на посао.

(2) Извјештај о току и резултатима спровођења мјере
доставља се, на захтјев судији, тужиоцу и органу старате-
лства у току самог трајања мјере и по њеном истеку, а у
случају трајања мјере из члана 36. став 2. тачка б), сваких
15 дана.

(3) Одредбе овог закона којим се уређује извршење
васпитне мјере појачаног надзора родитеља, усвојоца
или стараоца примјењују се и на извршење васпитне мје-
ре упућивања у васпитни центар.

2.3. Извршење васпитних мјера појачаног надзора

2.3.1. Извршење мјере појачаног надзора родитеља,
усвојоца или стараоца

Почетак извршења Члан 139.

Извршење васпитне мјере појачани надзор родитеља,
усвојоца или стараоца почиње даном када се родитељу,
усвојоцу или стараоцу малољетника достави извршна
судска одлука којом је изречена васпитна мјера.

Провјера извршења мјере Члан 140.

Родитељ, усвојилац или старалац малољетника дужан
је да извршава налоге и упутства судије и да надлежном ор-
гану старатељства омогући провјеру извршења васпитне
мјере и прихвати указану помоћ у циљу њеног извршења.

Обавјештавање суда Члан 141.

(1) Родитељ, усвојилац или старалац малољетника,
односно орган старатељства, у роковима прописаним
чланом 120. овог закона, обавјештавају суд о току и ре-
зултатима извршења васпитне мјере.

(2) Орган старатељства без одлагања обавјештава суд
и тужиоца о разлозима који отежавају извршење мјере.

2.3.2. Извршење мјере појачаног надзора у другој по-
родици

Упућивање у другу породицу Члан 142.

(1) Васпитна мјера појачаног надзора у другој поро-
дици извршава се у породици коју је одредио суд који је
судио, на приједлог надлежног органа старатељства.

(2) По пријему извршне судске одлуке, која је претход-
но достављена малољетнику, надлежни орган старатељ-
ства упућује малољетника у породицу која је одређена
судском одлуком.

Извршење мјере Члан 143.

(1) Надлежни орган старатељства и породица у коју се
малољетник смјешта закључују уговор у писаном облику
којим се регулишу међусобна права и обавезе.

(2) Породица у којој је малолетник смјештен дужна је надлежном органу старатељства да омогући провјеру извршења васпитне мјере и прихвати понуђену помоћ ради остваривања сврхе васпитне мјере.

(3) За вријеме извршења ове васпитне мјере малолетник одржава везе са својом породицом, ако суд који прати и контролише извршење васпитне мјере, на приједлог органа старатељства, другачије не одлучи.

Измјењене околности

Члан 144.

Суд који је изрекао васпитну мјеру појачаног надзора у другој породици може по службеној дужности или на приједлог тужиоца, односно органа старатељства, да одреди смјештај малолетника у неку другу породицу, ако се прилике у породици у којој је малолетник смјештен толико измијене да отежавају извршење васпитне мјере.

Сходна примјена одредаба

Члан 145.

Одредбе овог закона којима се уређује извршење васпитне мјере појачаног надзора од стране родитеља, усвојоца или стараоца примјењују се сходно и на извршење васпитне мјере појачаног надзора у другој породици.

2.3.3. Извршење мјере појачаног надзора надлежног органа социјалног старања

Орган социјалног старања

Члан 146.

(1) За извршење васпитне мјере појачаног надзора органа старатељства надлежан је орган пребивалишта, односно боравишта малолетника у вријеме када је одлука којом је мјера изречена постала извршна.

(2) Орган старатељства дужан је да по пријему извршне одлуке којом је васпитна мјера појачаног надзора изречена одреди службено лице органа старатељства или друго стручно лице које ће мјеру спроводити и о томе одмах обавјештава судију.

Обавезе стручног лица органа старатељства, државних органа и других установа

Члан 147.

(1) Стручно лице коме је повјерено извршење васпитне мјере сачињава програм рада са малолетником, у складу са упутствима суда и надлежног органа старатељства.

(2) Државни органи, васпитне, образовне, здравствене и друге установе дужни су да стручном лицу које спроводи ову васпитну мјеру пруже помоћ, а родитељ, усвојилац или старалац дужан је да обавјести стручно лице о приликама које отежавају извршење мјере.

(3) На остала питања у вези са извршењем васпитних мјера појачаног надзора надлежног органа старатељства сходно се примјењују одредбе овог закона којим се уређује извршење васпитне мјере појачаног надзора родитеља, усвојоца или стараоца.

3. Извршење заводских васпитних мјера

3.1. Опште одредбе

Васпитне установе и васпитно-поправни дом

Члан 148.

Заводске мјере извршавају се у васпитним установама, васпитно-поправном дому и посебној установи за лијечење и оспособљавање малолетника.

Доставља документације и одлуке органу надлежном за извршење

Члан 149.

(1) Суд који је судио извршну одлуку са документацијом коју чини извод из матичне књиге рођених, исправама или доказима о дотадашњем школовању и оспособљавању, налазом о здравственом стању, подацима о ранијем вршењу кривичних дјела, вођеним поступцима и извјештајима органа старатељства, заједно са на-

логом, доставља органу надлежном за упућивање ради извршења заводске мјере у року од три дана од дана када је одлука постала извршна.

(2) Орган коме је одлука достављена на извршење дужан је да приступи извршењу кривичне санкције у року од осам, а најдуже у року од 15 дана од дана пријема одлуке и документације из става 1. овог члана.

Пријем малолетника у установу

Члан 150.

(1) Пријем малолетника у установу врши се на основу налога о извршењу санкције који издаје суд.

(2) Након пријема у установу, малолетнику се на језику и на начин који разумије објашњавају правила установе, права и обавезе које има, а у року од 24 часа обавља се и медицински преглед малолетника.

(3) Малолетнику се обезбјеђује копија правилника установе у којој се налази. За малолетнике који су неписмени или не разумију језик, информације преносе на начин који обезбјеђује њихово потпуно разумијевање.

(4) Досијеи малолетника који садрже податке о идентитету, чињеницама и разлозима упућивања у установу, органу који је то одредио, дану и сату пријема, податке о премјештању и отпуштању, детаље о физичком и менталном здрављу малолетника, као и обавјештења родитељу, усвојоцу или стараоцу, повјерљиве су природе и доступни су само овлашћеном особљу установе.

Права малолетника

Члан 151.

(1) Малолетник према коме се извршава заводска мјера има права на:

а) дозволу да носи властиту одјећу ако је погодна, а ако исту нема, установа је дужна да му се обезбједи: доњи веш, сезонска одјећа и обућа примјерена локалним временским условима. Погодном одјећом се сматра и одјећа која није деградирајућа или понижавајућа и која не представља ризик за безбједност,

б) исхрану која је дијететски, хигијенски и здравствено прилагођена његовом узрасту, која га одржава у добром здрављу и снази и омогућава му нормалан психофизички развој,

в) најмање три obroка дневно чија је укупна вриједност најмање 16.000 кула,

г) боравак изван затворених просторија у установи у слободно вријеме и на свјежем ваздуху у трајању најмање три часа дневно,

д) учествовање у организованим културним, спортским и другим прикладним активностима изван установе,

ђ) обезбјеђене услове за бављење физичком рекреацијом и спортом,

е) похађање наставе изван установе ако у тој установи није организована настава одређеног смјера или образовања и ако то оправдавају досадашњи успјеси у васпитању и школовању малолетника, под условом да то не штети извршењу васпитне мјере,

ж) неограничен пријем пакета чија се тежина и допуштена садржина одређују актом о кућном реду,

з) примање поште и по сопственом избору комуникарање у писаној форми или телефоном најмање два пута седмично,

и) примање информација праћењем штампе и других публикација, радио и телевизијског програма, играног филма, приступом библиотеци, Интернету или на други прихватљив начин који промовише добробит малолетника,

ј) посјете једном недељно родитеља, усвојилаца, стараоца, брачног друга, лица са којим је засновао ванбрачну заједницу, усвојеника, дјете и осталих сродника у правој линији, а у побочној линији до четвртог степена сродства,

к) боравак са брачним другом или лицем са којим је засновао ванбрачну заједницу једном мјесечно до три ча-

са насамом у за ту сврху одређеној просторији у оквиру установе,

л) посјете два пута мјесечно и других лица која не ометају извршење васпитне мјере, с тим да забрану посјете ових лица може да изрекне руководилац установе који ће рјешењем дати образложење за доношење такве одлуке,

љ) посјете представника владиних и невладиних организација, институција и других који су заинтересовани за пружање помоћи малолетнику у облику образовања, запошљавања или смјештаја у сврху припреме за повратак у заједницу,

м) рад према својим могућностима у установи сагласно обавезама у похађању наставе. За малолетника који не похађа наставу, радно вријеме траје у складу са општим прописима. Малолетник се ван радног времена може радно ангажовати највише два часа дневно на одржавању чистоће и другим текућим пословима установе,

н) накнаду за рад и новчане награде за посебне успјехе у раду, чије најниже и највише износе одређује руководилац установе за извршење заводских санкција, као и право да половином накнаде и награде слободно располаже, а остатак му се ставља на штедњу, с тим да му, изузетно, руководилац установе може одобрити коришћење цијеле накнаде. Ни у ком случају интерес малолетника и његов рад не смију бити подређени циљевима остваривања профита установе или неког трећег,

њ) дневни и недељни одмор у складу са општим прописима,

о) годишњи одмор у трајању од 18 до 30 дана, а који се користи изван установе или у оквиру установе, с тим да о дужини, начину и мјесту коришћења одлучује руководилац установе на приједлог васпитача,

п) здравствену заштиту изван установе, ако установа не може да пружи одговарајућу здравствену заштиту. Вријеме проведено на лијечењу у одговарајућој здравственој установи урачунава се у трајање васпитне мјере,

р) обавјештавање породице малолетника о здравственом стању малолетника, а ако малолетник умре у року од шест мјесеци од отпуштања, да изврше увид у извјештаје спроведене истраге,

с) обавјештавање у најкраћем могућем року о смрти, озбиљној болести или повреди било ког члана уже породице и да се обезбједи посјета члану породице или присуство сахрани и

т) право, ако жели, да учествује у вјерској служби и у вези с тим да посједује и задржи потребне вјерске књиге и предмете за вјероисповиједање, као и право да одбије све облике учешћа у вјерским и религиозним службама и образовању.

Погодности

Члан 152.

(1) Малолетнику који се добро влада и залаже на раду руководилац установе васпитно-поправног дома може додијелити сљедеће погодности:

- а) проширено право на пријем посјета,
- б) слободне изласке из дома у град,
- в) посјете спортским, културним и другим прикладним догађајима изван васпитно-поправног дома,
- г) посјете породици, сродницима или другим блиским лицима за вријеме викенда и празника и
- д) додатна одсуства из установе васпитно-поправног дома до 15 дана.

(2) Проширено право на пријем посјета подразумијева и чешће посјете лица из члана 151. став 1. тачка л) овог закона.

(3) Руководилац установе у складу с посебним правилником може малолетнику додијелити и друге погодности које повољно утичу на извршење васпитне мјере.

Дисциплински прекршаји и поступак

Члан 153.

(1) Имајући у виду основне карактеристике, потребе и права малолетника, министар ће посебним правилником

прописати које понашање представља дисциплински прекршај, врсте санкција које се могу изрећи и њихово трајање, орган који је овлашћен да изриче те санкције, као и орган овлашћен да разматра жалбе.

(2) Ниједан малолетник неће бити кажњен за дисциплински прекршај о коме претходно није спроведена истрага и малолетник на њему разумљив начин претходно обавијештен о наведеном прекршају и дата му могућност да презентује своју одбрану, укључујући и право на жалбу.

Забрањене дисциплинске мјере

Члан 154.

Забрањене су дисциплинске мјере које укључују ускраћивање рада, смањење хране, ограничење комуникације малолетника са члановима породице, затварање у мрачне просторије и самце, колективно кажњавање малолетника, као и друге дисциплинске мјере које деградирају и угрожавају физичко или ментално здравље малолетника.

Дисциплинске мјере

Члан 155.

(1) Због повреде одредаба овог закона које се односе на правила боравка у установи васпитно-поправног дома, правила кућног реда и радне дисциплине, обавеза и програма поступања и налога овлашћених лица малолетнику се могу изрећи дисциплинске мјере описане и одузимања додијељених погодности.

(2) Погодности предвиђене чланом 152. став 1. тачка г) овог закона могу се ограничити само ако би посјета породици, сродницима или другим блиским лицима угрозила физичко и ментално здравље малолетника или би се на други начин ометало извршење васпитне мјере, о чему руководилац установе доноси рјешење са разлозима за доношење такве одлуке.

(3) Ако се сврха дисциплинске мјере може постићи и без њеног извршења, извршење дисциплинских мјера одузимања додијељених погодности може се условно одложити до 90 дана. Условно одлагање извршења дисциплинске мјере може се опозвати ако се малолетнику у року за који је одложено извршење изрекне ново одузимање додијељених погодности.

Забрана ношења и употребе оружја и ограничења употребе силе и принуде

Члан 156.

(1) Забрањено је ношење и употреба оружја од стране запослених у установи у којима се извршавају заводске васпитне мјере.

(2) Употреба средстава силе и принуде из било ког разлога је забрањена, изузев у случајевима када су друге методе контроле исцрпљене или су биле неуспјешне, и то само на најкраће могуће вријеме и у складу са овлашћењима утврђеним законом и прописима установе.

(3) По наређењу руководиоца установе средства силе и принуде за привремено онеспособљавање могу се примјенити само ради спречавања малолетничког самоповређивања, спречавања физичког напада и повређивања службеног лица и других малолетника или уништења имовине већих размјера, а о чему се одмах обавјештавају суд, тужилаштво и Министарство правде (у даљем тексту: Министарство).

Правилник о кућном реду

Члан 157.

Ближе одредбе о организацији и начину извршења заводских васпитних мјера прописују се правилником о кућном реду установе.

Обилазак малолетника смјештеног у установи

Члан 158.

(1) Судија и тужилац најмање два пута у току године обилазе малолетника смјештеног у установи за извршење заводских мјера, гдје у непосредном контакту са мало-

љетником и стручним лицима која се старају о извршењу мјере, као и увидом у одговарајућу документацију, утврђују законитост и правилност поступања и цијене успјех постигнут у васпитању и правилном развоју личности малолјетника.

(2) О уоченим пропустима и другим запажањима, лица из става 1. овог члана дужна су да без одлагања обавијесте Министарство, као и установу у којој се васпитна мјера извршава.

(3) По обавјештавању судије, односно тужиоца, Министарство, као и управа установе у којој се васпитна мјера извршава, дужни су да без одлагања изврше одговарајуће провере и предузму мјере за отклањање незаконитости и неправилности и о томе обавијесте судију и тужиоца.

Одлагање извршења заводске мјере Члан 159.

(1) На молбу малолјетника, његовог родитеља, усвојоца или староца или на приједлог надлежног органа старатељства, судија може из разлога предвиђених Законом о извршењу кривичних санкција одложити извршење заводске мјере.

(2) О одлагању одлучује рјешењем судија који је изрекао васпитну мјеру у року од три дана од дана пријема молбе. Вријеме одлагања може бити одређено у трајању до године дана, а у случају болести малолјетника док болест траје.

(3) Против рјешења судије, родитељ, усвојилац или старалац малолјетника могу у року од три дана од дана пријема рјешења поднијети жалбу вијећу за малолјетнике истог суда. Вијеће за малолјетнике о жалби одлучује у року од три дана од дана пријема жалбе.

(4) Молба и приједлог из става 1. овог члана и жалба из става 3. овог члана задржавају извршење заводске мјере.

(5) Ако суд приликом поновног одбијања молбе за одлагање извршења утврди да се право на молбу злоупотребљава, одлучује да жалба не задржава извршење заводске мјере.

Прекид извршења заводске мјере Члан 160.

(1) На молбу малолјетника, његовог родитеља, усвојоца или староца, на приједлог органа старатељства или руководиоца установе у којој се заводска мјера извршава, судија може из разлога предвиђених Законом о извршењу кривичних санкција прекинути извршење васпитне мјере.

(2) Прекид извршења заводске мјере дозвољава се на захтјев тужиоца, осуђеног и браниоца ако је против рјешења о изрицању те мјере поднесен захтјев за заштиту законитости. О прекиду одлучује рјешењем судија који је изрекао васпитну мјеру и то у року од три дана од дана пријема молбе.

(3) Вријеме прекида извршења заводске мјере може бити одређено у трајању до годину дана, а у случају болести малолјетника док болест траје.

(4) Против рјешења судије лица из става 1. овог члана могу изјавити жалбу вијећу за малолјетнике у року од три дана од дана пријема рјешења. Вијеће за малолјетнике о жалби одлучује у року од три дана од дана пријема жалбе.

(5) Вријеме прекида извршења не урачунава се у вријеме трајања мјере.

(6) Када престану околности због којих је одобрен прекид издржавања заводске мјере или се утврди да је прекид одобрен на основу лажних исправа и доказа или ако се прекид не користи у сврху за коју је дозвољен, судија који је изрекао заводску мјеру укида рјешење из става 1. овог члана и малолјетнику налаже да се одмах, а најдуже у року од три дана од пријема рјешења јави установи ради извршења заводске мјере. Рјешење се доставља малолјетнику, родитељима, односно староцу или усвојоцу и установи, с тим да жалба не задржава извршење заводске мјере.

(7) Против рјешења судије из става 6. овог члана жалбу могу изјавити малолјетник, родитељи, односно старалац или усвојилац у року од три дана од пријема рјешења вијећу из члана 17. став 3. овог закона. Вијеће о жалби одлучује у року од три дана од пријема жалбе.

Сходна примјена Закона о извршењу кривичних санкција Члан 161.

На сва остала питања у вези са одлагањем и прекидом извршења заводских мјера сходно се примјењују одредбе Закона о извршењу кривичних санкција којим се уређује одлагање извршења и прекид извршења казне затвора за учињено кривично дјело.

Отпуштање малолјетника из установе Члан 162.

(1) Малолјетник се отпушта са извршења заводске мјере када протекне законом одређено најдуже трајање мјере или када суд донесе одлуку о обустављању њеног извршења, замјени изречене васпитне мјере другом мјером или условним отпустом.

(2) О условном отпусту из васпитне установе и васпитно-поправног дома, на молбу малолјетника, одлучује судија суда који је изрекао мјеру упућивања у васпитну установу и васпитно-поправни дом.

(3) Када се малолјетник налази у завршном разреду школе или при крају стручног усавршавања, а отпуштањем из установе у којој се мјера извршава би се онемогућио завршетак школовања или стручног оспособљавања, установа може, на молбу малолјетника, омогућити завршетак школовања или стручног оспособљавања.

(4) У том случају на малолјетника се не примјењују одредбе члана 163. став 4. и члана 168. став 4. овог закона.

3.2. Извршење мјере упућивање у васпитну установу

Упућивање у васпитну установу Члан 163.

(1) Заводска мјера упућивања у васпитну установу извршава се у установи која обезбјеђује смјештај и задовољавање васпитних, здравствених, образовних, спортских и других развојних потреба малолјетника.

(2) Заводска мјера упућивања у васпитну установу изречена лицу мушког пола извршава се у васпитној установи за та лица.

(3) Заводска мјера упућивања у васпитну установу изречена лицу женског пола извршава се у васпитној установи за малолјетнице или у одвојеном женском одјељењу васпитне установе из става 2. овог члана.

(4) Малолјетник коме је изречена ова васпитна мјера има иста права и обавезе као и остали малолјетници у васпитној установи, с тим што му се у погледу поступања поклања посебна пажња, али тако да се у животу и раду у установи не издваја од осталих.

(5) О изреченој васпитној мјери малолјетнику упознаје се само руководиоца установе, као и васпитно, образовно и друго стручно особље које је укључено у извршење васпитне мјере.

(6) Лице коме је изречена заводска мјера упућивања у васпитну установу може у њој остати до навршене 23 године.

Довођење малолјетника у установу Члан 164.

(1) Орган старатељства надлежан према мјесту пребивалишта, односно боравишта малолјетника у вријеме када је одлука којом је васпитна мјера изречена постала извршна одређује лице које је дужно да малолјетника доведе у васпитну установу.

(2) Васпитна установа обавјештава суд о пријему малолјетника и дану почетка извршења васпитне мјере.

Пријем малолјетника у установу

Члан 165.

(1) Приликом ступања малолјетника у васпитну установу, у складу са одредбом члана 150. овог закона најприје се утврђује идентитет малолјетника, затим сlijеди лекарски преглед, а потом испитивање личности у посебном одјељењу васпитне установе ради одређивања програма поступања. Ово испитивање може трајати најдуже 30 дана.

(2) Појединачни програм поступања с малолјетником сачињава стручни тим установе.

(3) Послије испитивања из става 1. овог члана малолјетник се распоређује у васпитну групу која се формира према узрасту, нивоу зрелости и другим личним својствима малолјетника, као и одређеном програму поступања, у циљу примјене истоврсних васпитних поступака и утицаја.

(4) Васпитна група има највише 10 малолјетника и посебног васпитача.

Немогућност отпочињања или наставка извршења васпитне мјере

Члан 166.

(1) Ако извршење мјере не може да отпочне или се настави због одбијања или бјекства малолјетника, орган старатељства, односно руководиоца установе о томе обавјештава надлежну организациону јединицу Министарства унутрашњих послова која доводи малолјетника у васпитну установу.

(2) Начин довођења не смије нарушавати достојанство малолјетника, нити му наудити физички или ментално.

Премјештај малолјетника у другу васпитну установу

Члан 167.

На захтјев малолјетника, родитеља, усвојоца или староца малолјетника или на приједлог установе у којој се мјера извршава, односно на приједлог надлежног органа старатељства, суд може донијети одлуку о премјештају малолјетника у другу васпитну установу када првобитни критеријуми за упућивање или даља потреба за реинтеграцијом у друштво могу бити ефикасније постигнути у другој установи или када образложени разлози безбједности пребацивање чине неопходном мјером.

3.3. Извршење мјере упућивања у васпитно-поправни дом

Васпитно-поправни дом

Члан 168.

(1) Заводска мјера упућивања у васпитно-поправни дом изречена лицу мушког пола извршава се у васпитно-поправном дому за та лица.

(2) Заводска мјера упућивања у васпитно-поправни дом изречена лицу женског пола извршава се у васпитно-поправном дому за малолјетнице или у одвојеном женском одјељењу васпитно-поправног дома из става 1. овог члана.

(3) Пунољетно лице коме је изречена мјера из става 1. овог члана, као и малолјетник који у васпитно-поправном дому док траје мјера постане пунољетан, смјешта се у посебно одјељење васпитно-поправног дома.

(4) Лице коме је изречена заводска мјера упућивања у васпитно-поправни дом, у њему може остати до навршене 23 године.

Упућивање малолјетника

Члан 169.

(1) За упућивање малолјетника у васпитно-поправни дом надлежан је суд који је изрекао мјеру. Малолјетнику се за припрему мора оставити најмање осам, а највише 15 дана.

(2) Малолјетника који се налази у притвору у васпитно-поправни дом упућује суд на чијем је подручју сједиште установе у којој је малолјетник притворен.

(3) Суд који упућује малолјетника на извршење ове мјере доставља васпитно-поправном дому извршну одлуку о изреченој мјери са документацијом из члана 149. став 1. овог закона.

Довођење у васпитно-поправни дом

Члан 170.

(1) Суд који је судио налаже малолјетнику који није у притвору у писаном облику да се одређеног дана јави ради извршења изречене мјере или налаже родитељу, усвојоцу или староцу да малолјетника одређеног дана доведе у васпитно-поправни дом.

(2) Суд из става 1. овог члана обавјештава васпитно-поправни дом о датуму када малолјетник треба да се јави и уз то обавјештење доставља извршну одлуку о изрицању мјере са подацима о малолјетнику прибављеним у току поступка из члана 149. став 1. овог закона.

(3) Ако се малолјетник по налогу суда не јави у васпитно-поправни дом, суд наређује његово довођење, а ако се малолјетник крије или је у бјекству, суд наређује издавање потјернице.

(4) У случају бјекства малолјетника из васпитно-поправног дома, руководиоца установе ће одмах обавијестити родитеља, односно староца малолјетника и наредити издавање потјернице.

Пријем малолјетника у васпитно-поправни дом

Члан 171.

Пријем малолјетника у васпитно-поправни дом врши се у складу са одредбама члана 150. овог закона.

3.4. Упућивање у посебну установу за лијечење и оспособљавање**Ометеност у психофизичком развоју**

Члан 172.

(1) Малолјетник коме је због ометености у психофизичком развоју или због психичких поремећаја изречена мјера упућивања у посебну установу за лијечење и оспособљавање на основу одредбе члана 44. овог закона, у тој установи има иста права као и остали малолјетници смјештени у установу.

(2) Ако се у посебној установи за лијечење и оспособљавање не могу задовољити потребе малолјетника са инвалидитетом, малолјетник се премјешта у специјализовани завод или установу гдје се ове потребе могу задовољити.

Упућивање у посебну установу за лијечење и оспособљавање

Члан 173.

(1) Упућивање малолјетника у посебну установу за лијечење и оспособљавање врши орган старатељства према пребивалишту, односно боравишту малолјетника у вријеме када је одлука којом је васпитна мјера изречена постала извршна.

(2) Орган старатељства из става 1. овог члана одмах обавјештава суд надлежан за извршење ове мјере и надлежну организациону јединицу Министарства унутрашњих послова када извршење мјере не може да започне или да се настави због одбијања или бјекства малолјетника.

(3) Малолјетник се доводи и спроводи у пратњи здравствених радника.

(4) Начин довођења и спровођења не смије нарушавати достојанство малолјетника, нити му наудити физички или ментално.

Извјештавање

Члан 174.

Посебна установа за лијечење и оспособљавање малолјетника о резултатима извршења мјере доставља извјештај у складу са чланом 120. став 1. овог закона, а када малолјетник постане пунољетан, посебно извјештава судију и тужиоца о здравственом стању малолјетника ради испитивања потребе за доношењем једне од одлука предвиђених чланом 44. став 3. овог закона.

4. Извршење казне малолетничког затвора и мјера безбједности

Одвојени казнено-поправни заводи Члан 175.

(1) Казна малолетничког затвора извршава се у посебном казнено-поправном заводу за малолетнике који не могу имати додира са казнено-поправном установом у којој одрасла лица издржавају казну затвора.

(2) Казна малолетничког затвора изречена лицима женског пола извршава се у посебном казнено-поправном заводу за малолетнице или посебном одјелењу казнено-поправног завода за малолетнике из става 1. овог члана.

(3) Малолетници који за вријеме извршења казне малолетничког затвора постану пунољетни и даље настављају да бораве у заводу за малолетнике или у одјелењу за млађа пунољетна лица, осим ако њихова друштвена реинтеграција неће имати већи ефекат ако се смјесте у завод за одрасле.

(4) Млађа пунољетна лица којима је изречена казна малолетничког затвора смјештају се у завод који има сличан режим као и завод за малолетнике.

Вријеме останка у казнено-поправном заводу ради школовања или стручног оспособљавања

Члан 176.

(1) Осуђени на казну малолетничког затвора у казнено-поправном заводу за малолетнике може остати најдуже до навршене 23 године, а ако до тада не издржи казну, поступа се у складу са чланом 175. овог закона.

(2) Изузетно, у казнено-поправном заводу за малолетнике осуђени може остати и након што је навршио 23 године, ако је то потребно ради завршавања школовања или стручног оспособљавања или ако остатак неиздржане казне није већи од шест мјесеци, али најдуже до навршених 25 година.

Одлучивање о условном отпусту

Члан 177.

(1) О условном отпусту осуђеног на казну малолетничког затвора одлучује судија првостепеног суда који је донио пресуду.

(2) Судија одлучује о условном отпусту на основу молбе малолетника.

(3) Прије доношења одлуке судија, по потреби, усмено саслушава малолетника, његове родитеље, представнике органа старатељства и друга лица и прибавља извјештај и мишљење казнено-поправне установе о оправданости условног отпуста. Усмено саслушање малолетника обавезно је ако се одлучује о условном отпусту после две трећине издржане казне, осим ако судија, на основу доступне документације, не оцијени да су испуњени услови за условни отпуст.

(4) Ако је малолетник издржао казну из става 3. овог члана, а његово понашање током издржавања казне указује да у складу са чланом 31. овог закона није постигнута сврха кажњавања, захтјев за условни отпуст се одбија и малолетник се о томе обавјештава.

(5) О опозивању условног отпуста, када се за то стекну услови, после саслушања тужиоца и малолетника, одлучује суд који је донио одлуку о условном отпусту.

Сходна примјена одредаба овог закона и Закона о извршењу кривичних санкција

Члан 178.

(1) Одредбе чл. од 149. до 157. и чл. 158, 159. и 160. овог закона сходно се примјењују и у односу на малолетника коме је изречена казна малолетничког затвора.

(2) На остала питања у вези са извршењем казне малолетничког затвора сходно се примјењују одредбе Закона о извршењу кривичних санкција, уколико нису у супротности са одредбама овог закона.

Посебна одјелења за извршење мјера безбједности

Члан 179.

(1) Извршење мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења и обавезног лијечења од зависности прилагођава се узрасту и личности малолетника.

(2) Мјера обавезног психијатријског лијечења, када постоје услови из члана 63. став 1. овог закона, и мјера безбједности обавезног лијечења од зависности, када постоје услови из члана 64. став 1. овог закона, извршавају се у посебном одјелењу здравствене установе одређене за малолетнике или у другим специјализованим здравственим установама. Мјера безбједности амбулантног лијечења на слободи, када постоје услови из члана 65. став 1. овог закона извршава се у амбуланти која се одређује на приједлог органа старатељства који прати извршење мјера безбједности и о томе свака три мјесеца обавјештава тужиоца, родитеља, односно староца или малолетника и суд.

(3) Малолетник у здравственој установи или специјализованој установи или на амбулантном лијечењу остаје све док не престану разлози због којих је изречена мјера безбједности, али најдуже до истека трајања васпитне мјере или казне малолетничког затвора или док траје одложено извршење ове казне или условни отпуст из завода или установе.

(4) Када су испуњени услови из члана 122. овог закона, суд предузима предвиђене мјере у сврху обезбјеђења спровођења изречених мјера безбједности.

5. Помоћ после извршења заводских мјера и казне малолетничког затвора

Орган старатељства

Члан 180.

(1) Надлежни орган старатељства дужан је да током трајања заводске мјере и казне малолетничког затвора одржава сталну везу са малолетником, његовом породицом и установом у коју је малолетник смјештен, како би се малолетник и његова породица што боље припремили за враћање малолетника у ранију социјалну средину и његово укључивање у даљи друштвени живот.

(2) Установа у којој се извршавају заводске мјере и установа у којој се извршава казна малолетничког затвора дужни су да најмање 90 дана прије планираног отпуштања малолетника обавијесте о томе родитеље малолетника, усвојоца или староца, односно блиске сроднике са којима је малолетник живио, као и надлежни орган старатељства, и предложе им мјере које би требало предузети за прихватање малолетника.

Обавјештавање органа старатељства и дужност пружања помоћи након извршења кривичне санкције

Члан 181.

(1) Родитељ, усвојилац или старац, односно блиски сродник са којим је малолетник живио прије ступања на издржавање заводске мјере или казне малолетничког затвора, дужан је да о повратку малолетника у породицу обавијести надлежни орган старатељства.

(2) Надлежни орган старатељства дужан је да малолетнику после извршења кривичне санкције из става 1. овог члана пружи потребну помоћ.

Врсте помоћи

Члан 182.

(1) Након извршења кривичне санкције надлежни орган старатељства у контакту и сарадњи са надлежним министарствима и другим владиним и невладиним организацијама, институцијама, предузећима и појединцима малолетнику пружа помоћ око изналажења смјештаја и средине у којој ће живјети, довршетка започетог образовања и стручног оспособљавања, лијечења ради заштите његовог физичког и душевног здравља, при проналажењу запослења, обезбјеђењу исхране, одјеће и финансијских средстава за друге нужне потребе ради омогућавања његовог поновног интегрисања у друштвену заједницу.

(2) Предмет посебне бриге органа старатељства у складу са ставом 1. овог члана су малолетници без икаквог старања и породичног окружења, они који су без одговарајућег родитељског старања, као и друге осјетљиве групе дјеце.

Брига о малолетнику без родитељског старања

Члан 183.

(1) Надлежни орган старатељства дужан је послје отпуштања малолетника са извршења заводске мјере или казне малолетничког затвора посебно да брине о малолетнику без родитеља, као и о малолетнику чије су породичне и материјалне прилике несређене.

(2) Ова брига подразумијева нарочито смјештај, исхрану, набавку одјеће, лијечење, помоћ у сређивању породичних прилика, окончање стручног оспособљавања и запошљавање малолетника.

VI - КРИВИЧНА ДЈЕЛА НА ШТЕТУ ДЈЕЦЕ И МАЛОЛЕТНИКА

Општа одредба

Члан 184.

(1) Судија за малолетнике, односно вијеће којим председава судија за малолетнике или судија који има посебна знања суди и пунољетним учиниоцима за кривична дјела прописана Кривичним законом, када се у кривичном поступку као оштећени појављује дијете и малолетно лице, као што су кривична дјела:

- а) убиство,
- б) тешко убиство,
- в) убиство дјетета при порођају,
- г) навођење на самоубиство и помагање у самоубиству,
- д) тешка тјелесна повреда,
- ђ) отмица,
- е) противправно лишење слободе,
- ж) злостављање,
- з) силовање,
- и) обљуба над немоћним лицем,
- ј) полно насиље над дјететом,
- к) обљуба злоупотребом положаја,
- л) задовољавање полних страсти пред другим,
- љ) трговина људима ради вршења проституције,
- м) искоришћавање дјеце или малолетних лица за порнографију,
- н) производња и приказивање дјечије порнографије,
- њ) родоскрвљење,
- о) ванбрачна заједница са малолетним лицем,
- п) одузимање малолетног лица,
- р) запуштање и злостављање малолетног лица,
- с) насиље у породици или породичној заједници,
- т) кршење породичних обавеза,
- ђ) избјегавање давања издржавања,
- у) омогућавање уживања опојних дрога,
- ф) разбојништво и
- х) разбојничка крађа.

(2) Тужилац покреће и поступак против пунољетних учинилаца других кривичних дјела прописаних кривичним законом, сагласно одредбама овог дијела закона, ако оцијени да је то потребно ради посебне заштите личности дјеце и малолетних лица која као оштећени учествују у кривичном поступку.

Спровођење кривичног поступка

Члан 185.

(1) Кривични поступак против учинилаца кривичних дјела из члана 184. овог закона води се према одредбама Закона о кривичном поступку, с тим да се не примјењују одредбе које се односе на казни налог.

(2) Истрагу води тужилац који је стекао посебна знања из области права дјетета и кривичноправне заштите малолетних лица.

(3) У истражним радњама поступају специјализована овлашћена службена лица која су стекла посебна знања из области права дјетета и кривичноправне заштите малолетних лица.

Поступање

Члан 186.

(1) Код поступања у кривичним предметима против учинилаца кривичних дјела на штету дјеце и малолетника, при спровођењу процесних радњи посебно обазриво се односи према дјетету или малолетнику на чију штету је учињено кривично дјело, имајући у виду његов узраст, особине његове личности, образовање и прилике у којима живи, како би се избјегле могуће штетне последице на његов будући живот, васпитање и развој. Саслушање дјетета или малолетника се у правилу обавља уз помоћ педагога, психолога или другог стручног лица.

(2) Ако се као свједок саслушава дијете или млађи малолетник оштећен кривичним дјелом из члана 184. овог закона, саслушање се може спровести највише два пута. Тужилац или овлашћено службено лице саслушава свједока путем техничких уређаја за пренос слике и звука, а без присуства тужиоца или овлашћеног службеног лица у просторији гдје се свједок налази. Саслушање дјетета или малолетника се у правилу обавља уз помоћ педагога, психолога или другог стручног лица.

(3) Дијете или млађе малолетно лице може се саслушати у свом стану или другом простору у коме борави или центру за социјални рад. При саслушању свједока поступа се у складу са ставом 2. овог члана.

(4) Суд саслушава дијете или малолетника као свједока оштећеног кривичним дјелом из члана 184. овог закона, у складу са ставом 2. овог члана, тако да суд, странак у поступку и бранилац могу постављати питања, а да не буду присутни у истој просторији са свједоком. Саслушање дјетета или малолетника се обавља тако да се питања постављају посредством суда, а по потреби уз помоћ педагога, психолога или другог стручног лица.

(5) У сврху заштите дјеце и малолетника оштећених кривичним дјелом из члана 184. овог закона, примјењују се и друге одговарајуће одредбе Закона о заштити свједока у кривичном поступку ("Службени гласник Републике Српске", број 48/03).

(6) Одредбе овог члана се примјењују и онда када се саслушава дијете или малолетник који је свједок-очевидца учињеног дјела из члана 184. овог закона.

(7) Одредба члана 84. овог закона примјењује се у кривичном поступку против учинилаца кривичних дјела на штету дјеце и малолетника.

Забрана суочења

Члан 187.

Ако се као свједок саслушава дијете или малолетник који је озбиљно физички или психички трауматизован околностима под којима је извршено кривично дјело или пати од озбиљних психичких поремећаја који га чине посебно осјетљивим, забрањено је вршити његово суочење са осумњиченим, односно оптуженим.

Препознавање осумњиченог, односно оптуженог

Члан 188.

Ако препознавање осумњиченог, односно оптуженог врши малолетник оштећен кривичним дјелом, или је очевидац учињеног кривичног дјела, такво препознавање у свим фазама поступка врши се на начин који у потпуности онемогућава да осумњичени, односно оптужени, види малолетно лице.

Надлежност и састав суда

Члан 189.

У погледу надлежности и састава суда који суди пунољетним учиниоцима кривичних дјела на штету дјеце и малолетника, сходно се примјењују одредбе Закона о

кривичном поступку, ако овим законом није другачије прописано.

Хитност поступања Члан 190.

Кривични поступак за дјела из члана 184. овог закона је хитан.

VII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Важење правоснажно изречених васпитних мјера Члан 191.

(1) Васпитна мјера појачаног надзора родитеља, усвојиоца или староца, појачаног надзора у другој породици и појачаног надзора надлежног органа социјалног старања која је правоснажно изречена до дана ступања на снагу овог закона не може трајати дуже од времена прописаног овим законом.

(2) Заводска васпитна мјера упућивања у васпитну установу, упућивања у васпитно-поправни дом и упућивања у посебну установу за лијечење и оспособљавање која је правоснажно изречена до дана ступања на снагу овог закона не може трајати дуже од времена предвиђеног овим законом.

(3) Заводска васпитна мјера правоснажно изречена до дана ступања на снагу овог закона пунољетном лицу које је починило кривично дјело као старији малолетник, а у вријеме суђења није навршило 23 године живота, замијењује се васпитном мјером појачаног надзора надлежног органа социјалног старања.

Правоснажно изречена казна малолетничког затвора Члан 192.

Казна малолетничког затвора правоснажно изречена до дана ступања на снагу овог закона у трајању дужем него што би се могла изречи по одредбама члана 51. став 1. овог закона смањује се према одредбама овог закона.

Поступање у односу на застарјелост извршења казне Члан 193.

Одредбе члана 56. овог закона примјењују се за застарјелост извршења казне малолетничког затвора и када је пресуда изречена прије ступања на снагу овог закона, уколико застарјелост већ није наступила.

Рехабилитација Члан 194.

Одредбе члана 60. овог закона о рехабилитацији учинилаца кривичних дјела осуђених на казну малолетничког затвора примјењују се и у односу на осуђене прије ступања на снагу овог закона, уколико рехабилитација већ није наступила.

Досадашњи кривични поступци Члан 195.

(1) Кривични поступак који је покренут прије ступања на снагу овог закона наставиће се по овом закону, ако овим законом није другачије одређено.

(2) Предмети из става 1. овог члана који се налазе у фази припремног поступка доставиће се одмах тужилаштву, а ако је у току извршење појединих истражних радњи, у року од осам дана од дана ступања на снагу овог закона.

(3) Ако је до ступања на снагу овог закона донесена одлука против које је по одредбама Закона о кривичном поступку и другим законским прописима из ове области дозвољен правни лијек, а та одлука није достављена лицима која имају право на правни лијек или ако је правни лијек поднесен, али о њему још није одлучено у погледу права на правни лијек и поступак по правном лијеку, примјењују се одредбе Закона о кривичном поступку.

Рачунање рокова Члан 196.

(1) Ако је на дан ступања на снагу овог закона у предметима из његове надлежности био у току какав рок, тај

рок се рачуна према одредбама овог закона, осим ако је рок по досадашњим прописима био дужи.

(2) Одредбе чл. 100, 101. и 102. овог закона о рокови-ма трајања притвора примјењују се у предметима започетим након ступања на снагу овог закона.

Едукација Члан 197.

(1) О стицању посебних знања и континуираном стручном оспособљавању и усавршавању судија и тужилаца из области дјечијих права, преступништва младих и њихове кривичноправне заштите брине се Центар за едукацију судија и тужилаца Републике Српске, и то под надзором Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине.

(2) Министарство, Министарство рада и борачко-инвалидске заштите, Министарство здравља и социјалне заштите, Министарство унутрашњих послова, Удружење медијатора БиХ и Адвокатска комора Републике Српске брину о стручном усавршавању лица која раде на пословима преступништва младих и кривичноправне заштите дјете, овлашћених службених лица, социјалних радника, медијатора, адвоката, и радника запослених у установама и заводима, путем сарадње са Центром за едукацију судија и тужилаца Републике Српске, научним установама, професионалним удружењима и невладиним организацијама, кроз стручна савјетовања, семинаре, провјере знања и друге облике додатног оспособљавања стручних лица која раде на тим пословима, а према Програму едукације који доноси министар.

(3) Центар за едукацију судија и тужилаца Републике Српске обезбјеђује тужиоцима и судијама увјерења или сертификате о стручној оспособљености за обављање послова из области преступништва младих и њихове кривичноправне заштите.

(4) Стручно оспособљавање лица из претходног става, овлашћених службених лица, социјалних радника, медијатора, адвоката и радника запослених у установама и заводима обезбјеђиће се најдуже у року од 10 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Савјет за праћење и унапређење рада органа кривичног поступка и извршење кривичних санкција Члан 198.

(1) Министар оснива Савјет за праћење и унапређење рада органа кривичног поступка и извршење кривичних санкција према малолетницима (у даљем тексту: Савјет), који ће донијети Пословник о раду у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Чланови Савјета именују се из реда истакнутих судија, тужилаца, овлашћених службених лица, адвоката и стручних лица органа старатељства која су у дужем временском периоду радила или раде на кривичним предметима дјете и малолетника, као и лица која се баве науком и која су признати стручњаци у области преступништва младих и кривичноправне заштите дјете и малолетника.

(3) Приликом избора чланова Савјета води се рачуна о равноправној заступљености оба пола.

(4) Савјет подноси Министарству иницијативе, приједлоге, мишљења и анализе које се односе на преступништво младих и кривичноправну заштиту дјете и малолетника, на поступање са њима према одредбама овог закона, као и на друге правце рада са овом популацијом.

Допошње подзаконских аката Члан 199.

(1) У року од шест мјесеци од дана објављивања овог закона:

а) министар ће донијети Правилник о примјени посебних обавеза према малолетним учиниоцима из члана 35. став 9. овог закона и Правилник о примјени васпитних препорука из члана 124. став 2. овог закона, Правилник о дисциплинској одговорности из члана 153. став 1. овог закона и Програм едукације из члана 197. став 2. овог закона,

б) министар здравља и социјалне заштите донијеће упутство о начину вођења евиденција о изреченим васпитним мјерама из члана 49. став 1. овог закона и

в) министар унутрашњих послова донијеће правилник о примјени мјере полицијског упозорења из члана 124. став 1. овог закона.

(2) Правилник о кућном реду за извршење васпитне мјере упућивања у васпитно-поправни дом ("Службени гласник Републике Српске", број 63/07) усагласиће се у року из става 1. овог члана са овим законом.

Престанак важења

Члан 200.

До ступања на снагу овог закона ускладиће се одредбе Кривичног закона, Закона о кривичном поступку и Закона о извршењу кривичних санкција и одредбе других прописа из области заштите права дјце и малолетника са овим законом.

Ступање на снагу

Члан 201.

Овај закон објавиће се у "Службеном гласнику Републике Српске", а ступа на снагу 1. јануара 2011. године.

Број: 01-101/10
25. јануара 2010. године
Бања Лука

Предсједник
Народне скупштине,
Мр Игор Радојичић, с.р.

237

На основу тачке 2. Амандмана XL на Устав Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 28/94), доносим

УКАЗ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНИ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ НА РАДУ

Проглашавам Закон о измјенама и допуни Закона о заштити на раду, који је Народна скупштина Републике Српске усвојила на Тридесет петој сједници, одржаној 25. и 26. јануара 2010. године - а Вијеће народа 8. фебруара 2010. године потврдило да усвојеним Законом о измјенама и допуни Закона о заштити на раду није угрожен витални национални интерес конститутивних народа у Републици Српској.

Број: 01-020-111/10
10. фебруара 2010. године
Бања Лука

Предсједник
Републике,
Др Рајко Кузмановић, с.р.

ЗАКОН

О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНИ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ НА РАДУ

Члан 1.

У Закону о заштити на раду ("Службени гласник Републике Српске", број 1/08) у члану 5. став 1. мијења се и гласи:

"(1) Економско-социјални савјет оснива Одбор за заштиту и здравље на раду Републике Српске, од представника социјалних партнера и представника Републичке управе за инспекцијске послове из области рада, Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске, Завода за медицину рада и спорта Републике Српске и Института за заштиту здравља Републике Српске."

Послије става 1. додаје се нови став 2., који гласи:

"(2) Одбор за заштиту и здравље на раду Републике Српске броји девет чланова."

Досадашњи ст. 2. и 3. постају ст. 3. и 4.

Члан 2.

У члану 14. став 2. брише се.

Члан 3.

У члану 18. ст. 4, 7. и 8. бришу се, а остали ст. помјерају се.

Став 5. мијења се и гласи:

"(5) Испуњеност прописаних услова из области заштите и здравља на раду за привредна друштва и предузетнике утврђује Министарство рада и борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: Министарство) на захтјев послодавца, након отпочињања дјелатности."

Став 6. мијења се и гласи:

"(6) Министар ће правилником прописати услове и поступак утврђивања испуњености услова из области заштите и здравља на раду."

Члан 4.

У члану 37. став 5. брише се, а став 6. постаје став 5.

Члан 5.

У члану 42. став 2. мијења се и гласи:

"(2) Податке о повредама на раду, професионалним обољењима и болести у вези са радом послодавац доставља:

- а) Министарству рада и борачко-инвалидске заштите,
- б) Фонду здравственог осигурања Републике Српске,
- в) Институту за заштиту здравља Републике Српске,
- г) Фонду за пензијско-инвалидско осигурање Републике Српске,
- д) доктору код којег се обољели лијечи и
- ђ) повријеђеном, обољелом од професионалног обољења и обољења у вези са радом."

Став 3. брише се, а остали ст. помјерају се.

Члан 6.

Члан 49. мијења се и гласи:

"(1) Министар издаје лиценцу:

- а) физичком лицу за обављање послова заштите и здравља на раду са завршеном вишом и високом стручном спремом техничке струке,
- б) одговорном лицу у правном лицу за обављање прегледа и испитивања опреме за рад и потписивање стручних налаза,
- в) одговорном лицу у правном лицу за обављање послова за испитивање услова радне средине и потписивање стручних налаза,
- г) правном лицу за обављање послова заштите и здравља на раду, прегледа и испитивање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду,
- д) правном лицу за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења) и микроклиме и
- ђ) овлашћеној организацији за обављање послова из члана 40. овог закона која има радника са високом стручном спремом одговарајуће струке, положеним стручним испитом из члана 48. закона и најмање три године радног искуства на тим пословима.

(2) Министар правилником прописује услове за издавање лиценци."

Члан 7.

Члан 50. брише се, а остали чл. помјерају се.

Члан 8.

Члан 51. мијења се и гласи:

"(1) Министар може одузети лиценцу из члана 49. овог закона рјешењем уколико у поступку надзора инспектор утврди да се послови обављају супротно овом закону.

(2) У случају одузимања лиценце, захтјев за поновно добијање лиценце може се поднијети по истеку двије године од дана њеног одузимања."